

TAVO TEIGIAMAS KELIAS

Jaunimui apie prekybos žmonėmis pavojus

VILNIUS
2003

ISBN:

Autorių kolektyvas: Evaldas Karmaza, Elena Kasperavičiūtė, Andrejus Magomedovas

Redaktorė:

Recenzavo:

Švietimo ir mokslo ministerija rekomenduoja naudoti

Knygelė skirta jaunoms merginoms, kurios nori išsamiau susipažinti su prekybos žmonėmis pavojais. Knygelė taip pat skirta socialiniams pedagogams, klasės auklėtojams, mokytojams, kurie papildomosios veiklos su moksleiviais metu galėtų plačiau supažindinti jaunimą su vis daugiau pastebima socialine problema – prekyba žmonėmis.

© Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

Turinys

Turinys	3
Tavo teigiamas kelias	4
Apie prekybą merginomis	6
Užimtumas	11
Tavo pajamos	13
Savarankiškumas ir pasitikėjimas savimi.....	16
Seksualinis auklėjimas.....	23
Nuostatos apie moteris ir merginas	26
Ankstyva neigiama patirtis.....	28
Nuo iliuzijos iki realybės.....	30
Merginų aplinkos įtaka (šeima, draugai).....	32
Šeima.....	32
Draugai ir aplinka	32
Dažniausiai pasitaikantys mitai	35

Pastaraisiais metais merginos, gyvenančios Lietuvoje, tapo prekyautojų žmonėmis ir sutenerių taikiniu. Šios knygelės tikslas pabandyti panagrinėti, dėl kokių priežasčių nemažai merginų pateko į šių žmonių pinkles. Mes kalbėsime apie prekybą žmonėmis ir prostituciją. Pasidalinsime su tavimi savo nuomone, kaip merginos galėtų saugotis nuo prekybos merginomis seksualiniais tikslais ar prostitucijos pavojų. Gerbsime tave, jeigu nesutiksi su mūsų pateiktu požiūriu ir mokėsi pasakyti savo nuomonę. Svarbiausia, kad tavo nuostatos padėtų tau išvengti pavojingų situacijų, apie kurias papasakosime šioje knygelėje.

Prekyba žmonėmis yra talpi sąvoka. Tai gali reikšti žmonių pardavimą į kitą miestą, kitą šalį siekiant pasinaudoti jo kūnu, jo darbu ar net atskiromis kūno dalimis (pavyzdžiui, žmogaus kūno dalių pardavimas persodinimo tikslams). Dažniausia merginų iš Lietuvos išnaudojimo forma: įtraukimas apgaulės ar prievartos būdu į priverstinę prostituciją, kitas komercinio seksualinio išnaudojimo formas. Bet šioje knygelėje nedaug pasakosime apie tykančius pavojus ir sugriautus merginų gyvenimus. Nenorime vien tik gąsdinti, kad nevažiutumėte dirbti į užsienį, kad turite nepasitikėti visomis darbą siūlančiomis agentūromis, kad tarp pažinčių siekiančių vaikinų yra daug moterų verbuotojų viešnamiams... Čia norime su tavimi aptarti, kaip atsitinka, kad vienos merginos beveik niekada nepatenka į prekyautojų žmonėmis pinkles, kitos yra gana greitai įtraukiamos.

2003 metų pavasarį ir rudenį bendravome su daugiau nei 300 vyresniųjų klasių moksleivių. Kai uždavėme klausimą, ar galima pasakyti, kaip atrodo mergina, kuri mokėtų apsaugoti nuo prekeivių žmonėmis ir net atsidūrusi bėdoje galėtų sau pagelbėti, ir kaip atrodo mergina, kuri gali tapti lengvu prekyautojų grobiu. Labai nustebome, kai moksleiviai gana greitai įvardijo, kuo skiriasi šios dvi merginų kategorijos. Todėl ir šioje knygelėje nutarėme su tavimi panagrinėti, kas lemia, kad kai kurios merginos yra pažeidžiamesnės, nemoka apsaugoti, dažniau tampa prekyautojų žmonėmis aukomis.

Kad geriau susipažintume su Lietuvos merginų situacija, 2003 metų vasarą apkeliavome Lietuvą, įveikėme daugiau nei 4000 kilometrų, bendraudami su įvairiais žmonėmis. Šioje knygelėje pateikiame dalį mūsų išgirstų gyvenimo istorijų. Kad merginos nebūtų atpažintos keitėme vardus, kartais net miesto ar rajono pavadinimą, kai kurias gyvenimo detales.

Reikia pripažinti, kad sutikome daug žmonių, išgirdome daug istorijų, kurios ne visada turi gražią pabaigą. Ypatingą dėmesį skyrėme toms istorijoms, kuriose merginoms ar moterims asmeninėmis pastangomis pavyko išsikaupti iš pavojingų situacijų, nepapulti į rankas prekeiviams žmonėmis, suteneriams, užteko jėgų priimti sprendimą pasukti merginai naudingą keliu, o ne kitų žmonių nustatytu keliu, kuriame daug purvo, negarbės ir prisiminimų, o juos norėtusi iš karto pamiršti.

Pastaruoju metu vis dažniau tenka pastebėti, kad moterys, kurios būna įtraukiamos į prekybos moterimis ir vaikais pinkles, turi mažesnius gebėjimus save saugoti. Jos lengviau patiki įvairiais įtikinėjimais, net ne visada įsivaizduoja, kaip galėtų elgtis sunkiu metu. Kai kurios, priverstos dirbti užsienio viešnamiuose, susitaiko su likimu. Organizacijų patirtis rodo, kad neretai būna ir taip, jog mergina net nujausdama, dėl ko yra vežama į užsienį, nesipriešina.

Kai susiduriama su sunkumais, pavyzdžiui, tėvai yra alkoholikai ar bedarbiai, žiemą šalta dėl pinigų stygiaus ar mokykloje visi juokiasi iš tavo aprangos, tavo draugai siekia tavimi pasinaudoti ir tau prikljuoja tokią "etiketę", kurią sunku nuimti, gali būti, kad vietoj laukiamos pagalbos ar paramos bus pasiūloma išvykti dirbti į didmiestį ar užsienį. Mes norime parodyti, kad net esant kebliai situacijai galima rasti tinkamą sprendimą, dėl kurio neteks gailėtis.

Prekybos moterimis problema yra aktuali visame pasaulyje. 2002 metų vasarą važiavau namo iš Malaizijos per Tailandą, Kiniją ir Rusiją. Kelionę per Tailandą pradėjau autostopu. Nemaniau, kad pasaulyje yra tokių šalių, kuriose vos iškėlus ranką sustoja visos važiuojančios pro šalį transporto priemonės. Visi norėjo mane pavežti. Ten žmonės po vieną niekada nevažinėja. Jei tik

yra laisvos vietos ant stogo, bagažinėje ar dar kitur – ten būtinai bus žmonių. Beveik kiekvienoje transporto priemonėje tėvai ar suteneriai - to tiksliai nežinau - veža merginas į didžiuosius miestus uždarbiauti. Sunkvežimių vairuotojai nuolat signalizuoja merginoms, važiuojančioms ar einančioms keliu. Toks jausmas, kad Tailande nėra nė vienos moters, kuri nebūtų sekso vergė.

Vėliau kelionę tęsiau traukiniu. Man pasisekė – 18 valandų sėdėjau prie merginos, važiuojančios į Bankoką dirbti. (Beje, prostitucija užsiiminėjančios merginos gerai kalba angliškai) Ji man nepasakė, kiek jai metų, taip pat labai nenoriai pasakojo, ką veiks sostinėje. Vadinasi, tokia dalia jų nedžiugina. Kai merginos paprašiau papasakoti apie savo šeimą, ji apsisverkė – daugiau tokių klausimų neuždavinėjau. Buvo labai liūdna.

*Šiaurės Tailande sutikau girtą australą – potencialų merginų pirkėją. Jis man ėmė pasakoti, kokios tailandietės esančios gražios, švarios ir švelnios. Tuomet supratau, kad problema yra ne vien ta, kad merginos tuo užsiima, norėdamos išmaitinti savo vaikus ar užsidirbti pragyvenimui. Vyrai turi prisiimti didelę atsakomybės dalį, nes jie mano, kad **už pinigus galima pirkti moterį.***

Andrejus, vienas iš knygos bendraautorių

Šią knygelę pavadinome „Tavo teigiamas kelias”. Nesuprask, kad tai „vienintelis teisingas kelias”. Knygelės pavadinime yra tokie žodžiai:

„Tavo” – tai reiškia, kad nėra vienintelio gyvenimo stiliaus, siekiamo tikslo, rekomenduojamo kelio. Turi pati surasti, kas tau labiausiai tinka ir priimtina.

„Teigiamas” – tai nereiškia „teisingas”. Parinkome šį žodį norėdami pasakyti, kad atsidūrusi sudėtingesnėje situacijoje turi rasti tokį sprendimą, kuris būtų tau tinkamas ir teigiamas.

„Kelias” – norime parodyti, kad net ir nedideli priimti sprendimai (pavyzdžiui, išvažiuoti dirbti į užsienį; išsiskirti su tavimi siekiančiais pasinaudoti draugais) yra lyg naujo kelio pradžia, kuri galbūt leis tau su džiaugsmu prisiminti, kad gerai nusprendei.

Šioje knygelėje kalbėsime apie tai, kad įvairūs sprendimai (pavyzdžiui: „išvažiuoti dirbti į užsienį”, „surasti darbą, kur galima greitai užsidirbti”, ir t. t.) gali būti ne tas kelias arba per daug pavojingas kelias, kuris gali labai ilgai nesibaigti...

Autoriai

Kas yra prekyba merginomis seksualiniams tikslams?

Prekyba merginomis siekiant jas seksualiai išnaudoti – tai merginų išvežimas į kitą šalies regioną ar kitą šalį su jų sutikimu ar be sutikimo, siekiant, kad jos teiktų seksualines paslaugas, tokias kaip striptizas, darbas viešnamiuose, gatvių prostitucija, filmavimasis pornografiniuose filmuose ar fotografavimasis ir kt. Trečias asmuo, o ne mergina, teikianti šias paslaugas, gauna pelną. Svarbus prekybos merginomis aspektas – jų teisės yra pažeidžiamos. Dažnai prekyba merginomis seksualiniams tikslams vadinama „baltąja vergija“ o merginos, pakliuvusios į pinkles – baltosiomis vergėmis. Gali kilti klausimas - kodėl? Atsakymas paprastas – nes šios merginos yra išnaudojamos kaip vergės, laikomos vergijos sąlygomis. Prekyba merginomis seksualiniams tikslams yra tik viena iš prekybos žmonėmis formų. Parduodami yra ir vyrai (darbu neįmoniškoms sąlygomis ir t. t.), ir vaikai (elgetavimui, pornografijos pramonei). Prekyba merginomis vyksta ne tik iš vienos šalies į kitą, bet taip pat ir iš vieno šalies regiono į kitą – pavyzdžiui, iš provincijos į didmiesčius. Prekyba merginomis seksualiniams tikslams gali vykti keliais lygiais:

- *Krašto lygis.* Merginos yra parduodamos savame mieste ar išvežamos į kitą miestą. Dažniausiai parduodamosios yra iš mažų kaimelių. Jos atvežamos į didesnius miestus, tokius kaip Kaunas, Klaipėda ar Vilnius. Merginas parduoda ir jų tėvai, tarkime, už degtinės butelį ar bulvių maišą. Merginos, seksualiai išnaudojamos savo valstybėje, taip pat yra prekybos moterimis aukos, nes yra parduodamos ir perkamos. Jos yra aukos nepaisant to, ar sutinka savo noru, ar prievarta, nes dirba tretiesiems asmenims, gauna tik nedidelę savo uždirbtų pinigų dalį, t. y. jos prekiauja savo kūnu, bet uždirbtą pelną atiduoda kitiems
- *Artimasis užsienis.* Merginos išvežamos į gretimas kaimynines valstybes. Tokios tendencijos būdingos Šiaurės Lietuvai: merginos (dažniausiai paauglės) kelioms dienoms ar savaitėms iškeliauja į Latviją teikti seksualinių paslaugų. Yra atvejų, kai merginos buvo paimtos kelionei laivu Baltijos jūra. Kelionės metu laivas sustodavo miestų sostinėse, kur merginų laukdavo turtingi klientai.
- *Tolimasis užsienis.* Kad vyktų anksčiau aprašyti lygiai, nereikia gerai organizuotos sistemos. Merginas parduodami ir išveždami į Švediją, Vokietiją, Prancūziją, Ispaniją nusikaltėliai rizikuoja. Todėl čia veikia organizuotos kriminalinės grupuotės. Tarptautinė prekyba merginomis žmonių prekiautojams atneša didžiausią naudą.

Prekyba merginomis – tai ne tik prostitucijos, bet ir įvairių kitų veiklos formų, tokių kaip pornografijos, priverstinės santuokos, darbo “palydovių” firmose kombinacijos.

Kokios prekybos moterimis ir merginomis priežastys?

- Finansinės problemos. Dažnai merginos, neradusios darbo Lietuvoje, išvažiuoja dirbti į užsienį, tikėdamos ten uždirbti daugiau pinigų. Taip pat išvažiuoja, manydamos, kad grįžusios į Lietuvą galės susitvarkyti savo buitį, gražiai apsirengti, nusipirkti automobilį. Jos patiki viliojančiais darbo pasiūlymais ir, nežinodamos, kas jų laukia, išvyksta. Todėl jomis lengvai pasinaudoja nusikalstamo pasaulio atstovai – prekeiviai žmonėmis.
- Žemesnis moters statusas Lietuvoje. Iki šiol mūsų krašte vyrauja nuostatos į moterį kaip į silpnesnę už vyrą. Darbdaviai nenoriai priima į darbą moteris, kurios jau turi šeimą, vaikų. Manoma, kad moterys negalės susitvarkyti su jai patikėtomis užduotimis. Vyrai Lietuvoje už tą patį darbą gauna didesnę atlyginimą nei moterys. Daugelis vyrų mano, kad moters vieta – šeimoje, prižiūrint vaikus, prie viryklės. Ne visos moterys sugeba pasipriešinti tokioms nuostatoms, tik nedidelė dalis jų išsikovoja vietą tarp vyrų. Todėl dalis moterų ir merginų, manydamos, kad užsienyje moterų padėtis yra geresnė, nusprendžia išvažiuoti dirbti į kitą šalį. Žinoma, negalima sakyti, kad visos moterys,

išvažiavusios dirbti į užsienį pakliūva į prekyautojų žmonėmis pinkles. Tačiau vis dėlto daug moterų ir merginų apgaulės būdu išvežamos dirbti į užsienį sekso pramonėje.

- Krizinės situacijos (išgyventa seksualinė prievarta, patiriamas fizinis smurtas). Mergina, išgyvenanti krizę ar vaikystėje išgyvenusi krizę, yra lengviau pažeidžiama, sunkiau sugeba apsisaugoti nuo pavojingų situacijų. Iškilus sunkumams dažnai tokios merginos juos sprendžia pavojingais būdais – pradeda verstis prostitucija, vartoti alkoholį ar narkotikus. Tokią merginą visuomet bus lengviau suvilioti ir įtraukti į pinkles, parodysiu jai šie tiek daugiau dėmesio, nei ji gauna įprastai jo.
- Neužimtumas ir neturiningas laisvalaikis. Neužimtumas taip pat svarbi priežastis, dėl kurios pakliūvama į prekeivių žmonėmis rankas. Merginos, kurios yra užsiėmusios, žino, ką veiks po pamokų ir nenuobodžiauja, nenorės išvažiuoti iš Lietuvos ir palikti savo mėgstamą veiklą. Žinok, kad merginą, kuri sako, kad neturi ką veikti ir jai viskas nusibodo, bus lengviau įtraukti į prekybos merginomis pinkles nei tą, kuri visuomet turi ką veikti, lanko daug būrelių, skaito ir viskuo domisi.
- Naivumas ir per didelis pasitikėjimas kitais žmonėmis, nemokėjimas savarankiškai priimti sprendimų irgi yra viena iš svarbių priežasčių, dėl ko merginos pakliūva į prekeivių rankas. Mergina, nemokanti savarankiškai priimti sprendimų svarbiais gyvenimo momentais, ir ne tik jais, neturinti savo nuomonės, laukianti, kol už ją viską nuspręs kiti, pernelyg pasitikinti kitais žmonėmis, bet ne savimi, ir leidžianti už ją pačią tvarkyti jos gyvenimą, - yra puikus taikinyss prekeiviams merginomis. Tokią merginą paranku valdyti ir lengviau ją prigąsdinti, kad ji neieškotų pagalbos.
- Pačių įvairiausių formų apgaulė. Tarkim žadami dideli atlyginimai už nekvalifikuotą darbą. Pavyzdžiui, siūlomas auklės ar viešbučio kambarinės darbas, už kurį galima uždirbti 500 eurų per dieną. Vadinas, per mėnesį galima būtų užsidirbti 15000 eurų. Atrodo patrauklu. Gali palyginti: Vokietijojeje psichologas uždirba 1600 eurų per mėnesį. Tokį atlyginimą gauna žmogus, turintis aukštąjį išsilavinimą ir kvalifikaciją. Tik naivios merginos gali manyti, kad jos, nemokėdamos užsienio kalbos ir neturinčios kvalifikacijos, uždirbs tokius pinigus. Todėl jos, patikėjusios nerealiomis galimybėmis uždirbti tiek pinigų, dažniausiai patenka į prekybos merginomis pinkles. Kita apgaulės forma yra kuriami mitai merginoms, pavyzdžiui:
„Užsieniečiai yra geresni ir padoriau elgiasi su moterimis“, „Užsienyje yra daug laisvų darbo vietų“, „Užsienyje galima užsidirbti daug pinigų“ ir kt. (apie mitus kalbėsime kitame knygos skyriuje). Bet tai tik viena mitų pusė. Jie kuriami tam, kad būtų galima labiau suvilioti merginas. Kiti mitai kuriami tam, kad įtikintų merginas, jau patekusias į prekybos merginomis ir moterimis pinkles, jog tai nedidelė problema. Tai mitai: „iš prostitucijos verslo lengva pasitraukti“, „vyrams reikia sekso, ir prostitutės paslaugos padeda visuomenei“, ir pan.

Turi žinoti, kad tai yra apgaulė ir gražus žodžių žaismas. Daugeliui merginų, patikėjusių tokiais pažadais, paskatintų jau minėtų priežasčių ir nusprendusių dirbti abejotiną darbą, dažniausiai viskas įvyksta taip, kaip jos net nenumanė: iš jų atimami dokumentai, dažniausiai jos sumušamos, verčiamos teikti seksualines paslaugas (dirbti prostitutėmis), joms net neleidžiama susisiekti su artimaisiais ar gauti pagalbą. Jos nuolat patiria fizinį smurtą, psichologinę bei seksualinę prievartą.

Kaip vyksta prekyba moterimis ir merginomis seksualiniais tikslais?

Visą prekybos eigą galima suskirstyti į keturias stadijas, įskaitant ir galimą merginos grįžimą namo, kuriose merginų padėtis yra skirtinga: sutarties sudarymo, gabenimo, buvimo kitur ir darbo bei grįžimo namo.

Visose stadijose, gal tik kiek mažiau per sutarties sudarymo stadiją, merginoms yra grasinama, jos patiria fizinį smurtą.

Sutarties sudarymo stadija.

Tardamosi dėl darbo, merginos dažniausiai nežino, kas jų laukia. Kitos mano, kad sugebės kontroliuoti situaciją ar, jei kultų bent menkiausias įtarimas, galės bet kada nutraukti sutartį. Tačiau paprastai asmenys, verbuojantys merginas į darbą užsienyje, neskuba sudarinėti sutarčių. Jie pažada, kad sutartis su mergina bus sudaryta vos jai atvykus į užsienį. Prekeiviai merginomis gali veikti ir per firmas, kurios skelbia, kad legaliai įdarbina merginas baruose, viešbučiuose. Tuomet gali būti sudaroma sutartis ir Lietuvoje, merginai gal prireiks sumokėti už tariamą „tarpininkavimą“. Nėra taip paprasta nutraukti įtartiną sutartį, nes merginos mano, kad jos niekada nepateks į prekeivių spendžiamas pinkles ir niekada nedirbs prostitutėmis užsienyje. Todėl turi būti itin atsargi, jei ieškai darbo užsienyje. Nors skelbimai skamba viliojamai, žadama daug pinigų, geriau kreipkis į darbo biržą ar jaunimo darbo centrus, kur pasiūlys legalų ir pavojaus tau nekeliantį darbą, pavyzdžiui, Au - pair (darbas auklėmis) programa. Tai ne toks pelningas darbas, bet busi saugi ir užtikrinta, kad tavęs neparduos kaip prekės į viešnamį ar į striptizo klubą.

Transportavimas/gabenimas.

Šioje studijoje merginos yra visiškai priklausomos nuo prekeivių žmonėmis, nes jie visiškai valdo jų dokumentus, pinigus, maistą, transportą, moka tos šalies kalbą. Daugelis merginų šios studijos metu patiria fizinį ir seksualinį smurtą. Tačiau kai kurios tikisi, kad tokia padėtis pasibaigs, kai bus pasiekta tikslo šalis. Žinok, kad tai yra netiesa. Fizinis smurtas ir seksualinė prievarta tęsis ir tikslo šalyje. Smurtas ir prievarta naudojama tam, kad merginos nedrįstų kreiptis pagalbos ir būtų paklusnios savo „darbdaviui“.

Kol „dirba“.

Kai mergina pradeda „dirbti“, ji supranta, kad ne tik buvo apgauta, bet ir visiškai negali kontroliuoti tos situacijos, kurioje atsidūrė. Jos negali pačios rinktis klientų ir darbo sąlygų, taip pat nepajėgia apsisaugoti nuo LPL (lytiškai plintančių ligų) ir ŽIV. Dažniausiai situaciją sunkina narkotikai. Parduotos merginos taip pat neturi teisių į medicinos pagalbą ir socialinę paramą. Kartais joms priverstinai daromas ŽIV testas, tačiau jos nežino jo rezultatų arba joms pasakoma, kad yra sveikos, nes stengiamasi palaikyti jų klaidingą tikėjimą saugumu. Mergina, kuri pateko į šalį ir dirba nelegaliai, neieškos arba net vengs medikų pagalbos, nes bijos būti atskleista ir įkalinta. Išsilaisvinti iš prekybos moterimis verslo pinklių nėra lengva. Yra daug metodų priversti merginas būti paklusnias: skolos (jos privalančios atidirbti už kelionę, dokumentus, gyvenamąją vietą, maistą ir pan.), prievarta, narkotikai (dauguma jų vartoja narkotines medžiagas, kai kurios jau anksčiau vartojo, kitoms sukelia priklausomybę nuo narkotikų per prievartą); įkalinimas – merginoms neleidžiama niekur išeiti, jos yra uždaromos patalpose; kaltės jausmas – merginos gėdijasi to, kuo jos užsiima, jos nenori, kad jų šeima sužinotų apie jų likimus; grasinimai susidoroti su jomis ar jų šeimos nariais; maisto ir poilsio stoka ir kt. Kadangi dažniausiai mergina kerta sieną nelegaliai ir užsiima prostitucija (beveik visose šalyse prostitucija yra draudžiama), ji bijo kreiptis į tos šalies policiją, nes gali būti areštuota. Be to, dažniausiai aukos nemoka vietinės kalbos, o tai sunkina pagalbos paiešką.

Sugrįžimas namo.

Kai kurios merginos sugeba grįžti namo. Vienas deportuoja (kai sulaikomas nelegaliai dirbęs asmuo, policija jį po keleto dienų ar net valandų gražina į gimtąją šalį. Tokiems asmenims draudžiama įvažiuoti į šią šalį nuo 5 iki 7 metų), kai kurioms pavyksta pabėgti, kitas išsiunčia namo patys sąvadautojai, jei mergina rimtai suserga ir tampa nebereikalinga, nepaklausia preke. Šios merginos yra labai įbaugintos, joms sunku grįžti į normalų gyvenimą. Merginos, grįžusios namo, taip gėdijasi savo gyvenimo, kad dažnai, nesulaukusios supratimo ir palaikymo, nebendruoja su savo šeimomis. Tuomet merginos siekia likti tokioje aplinkoje, kurioje gauna supratimą ir paramą. Dažniausiai tokia aplinka yra kitos jos likimo merginos. Tai reiškia, kad mergina toliau lieka dirbti tą darbą, kurį buvo verčiama dirbti užsienyje. Dažniausiai merginos - prekybos merginomis seksualiniais tikslais aukos, nesikreipia pagalbos, nes mano, kad niekas

joms nepadės, kreipimasis į policiją gali tik pakenkti. Dažniausiai merginos net nežino, kur galėtų gauti pagalbą. Kartais merginos, nebepakeldamos pažeminimų ir prievartos, nutraukia savo gyvenimą pasirinkdamos mirtį. Turi žinoti, kad savižudybė nėra geriausias problemos sprendimo būdas. Kad ir kaip būtų sunku, turi stengtis ieškoti pagalbos. Galbūt iš karto pagalbos negausi, nesulauksi supratimo, bet turi mėginti dar ir dar kartą. Svarbu nesustoti.

Tai vienas iš galimų prekybos merginomis ir moterimis modelių. Dabar retai pasitaiko, kai merginas grobia, veža į užsienį ir verčia dirbti prostitutėmis. Nes tai pavojingas modelis nusikaltėliams – mergina gali pabėgti, pasienyje šauktis pagalbos. Bus paskelbta merginos paieška, todėl bus sunku merginą išvežti per sieną.

Šiuo metu pastebimas kitas merginų verbavimo modelis. Iš esmės stadijos nesikeičia, išskyrus pirmąją – „sutarties sudarymo“. Dažniausiai merginų verbuotojai stengiasi užmegzti ryšį su mergina, kuri iki tol buvo stebima (ar patikli, o gal lengvai „prieinama“ ir kt.). Užmezgus ryšį naujasis draugas stengiasi įgyti merginos pasitikėjimą, su ja maloniai bendrauja, kviečia į kavines, filmus, dovanoja gėlių. Kai mergina visiškai pasitiki vaikiną, jai pasiūlomas darbas užsienyje, pavyzdžiui, „Aš ruošiuosi važiuoti į Švediją skinti braškių, gal norėtum ir tu kartu? Aš paklausu savo šeimnininko, gal jis ir tau surastų darbo“. Taigi nuo šio etapo, kuomet mergina pasako „Taip“ prasideda visos kitos prekybos merginomis stadijos. Gali būti, kad merginai bus nupirktas bilietas skristi lėktuvu, o tariamas draugas suras ypatingą priežastį su ja kartu neskristi. Vėliau svetimos šalies oro uoste ją pasitiktų tariamas šeimnininkas, kuris ją greičiausiai uždarys, primuš ar net išprievartaus. O vėliau ją pardavinės kaip prekę klientams, kuriems ji turės teikti seksualines paslaugas. Tačiau nereikia manyti, kad vien vaikinai užsiima tokiu verslu. Žinok, kad prekiauti žmonėmis gali ir merginos, tavo bendraamžės. Scenarijus labai panašus. Merginai prekiautojai dar lengviau užverbuoti merginas. Juk merginos kelia didesnę pasitikėjimą nei nepažįstami vaikinai. Kaip tai gali vykti?

- Mergina pati buvo išvežta į užsienį apgaulės būdu ir tam, kad išsivaduotų iš šios vergijos, ji turinti dar užverbuoti keletą merginų ir jas įtraukti į šį verslą. Dažniausiai ji verbus savo drauges, siūlydama joms labai gerai apmokamą darbą ir geras sąlygas. Kitaip tariant, meluos joms, kad draugės ja patikėtų ir sutiktų atvažiuoti pas ją.
- Kitas variantas – pačios moterys dirba sąvadautojomis (verbuotojomis) įvairiose firmose ir kt.

Dažniausiai į prekeivių merginomis ir moterimis pinkles pakliūna merginos, kurios pernelyg pasitiki kitais žmonėmis, leidžia jiems spręsti už jas pačias, tvarkyti jų gyvenimą. Tokia mergina yra nesavarankiška, naivi ir labai patikli. Viename Lietuvos mieste moksleivių paprašėme išvardyti savybes, būdingas merginai, kurią būtų lengva įvilioni į prekeivių pinkles. Taigi tokia mergina yra:

<ul style="list-style-type: none"> • Patikli • Naivi • Silpnavalė • Neturi vertybių, kuriomis vadovautųsi gyvenime arba jos vertybė yra lengvai uždirbami pinigai 	<ul style="list-style-type: none"> • Nesavarankiška • Nepasitiki savimi • Nuobodžiauja ,kitaip tariant, neturi mėgstamo užsiėmimo, neturiningai leidžia laisvalaikį • Nemoka užsienio kalbos
---	--

Taip pat moksleivių paprašėme išvardyti savybes tos merginos, kurią būtų labai sunku įvilioni į prekeivių moterimis pinkles:

<ul style="list-style-type: none"> • Atsargi, • Protinga • Išsilavinusi, • Moka užsienio kalbą, 	<ul style="list-style-type: none"> • Turi savo nuomonę • Turi mėgstamą veiklą • Moka save apginti, pasakyti „ne“ • Turi savo vertybes,
---	--

<ul style="list-style-type: none">• <i>Pasitiki savimi,</i>• <i>Yra savarankiška</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>Sutaria su šeimos nariais</i>• <i>Turi gyvenimo tikslus ir jų siekia.</i>• <i>Ištikus bėdai, ieškos pagalbos.</i>
---	--

Būtų klaidinga manyti, kad prekeiviai merginomis stengiasi suvilioti tik naivuoles, kvailesnes ar nesavarankiškas ir neturinčias savo nuomones merginas. Tačiau turi žinoti ir kitą dalyką: suteneriai užsienyje moka didelius pinigus už merginas, kurios yra išsilavinusios, moka bent keletą užsienio kalbų. Todėl negali sakyti, kad jei „Aš esu išsilavinusi, moku tris kalbas, tai manęs niekas niekada nesuvilios į prekybos merginomis pinkles“. Tuomet tu irgi mąstysi kaip visi „kad su manimi taip niekada neatsitiks“. Todėl tu irgi gali tapti taikiniu. Bet svarbiausia, žinant tai, nenuleisti rankų ir eiti savo pasirinktu keliu, turėti jėgų prašyti pagalbos ir siekti savo tikslų.

Užimtumas

Ką tu veikei vakar dieną? Ar buvai išvykusi susitikti su drauge, gal prie televizoriaus prasėdėjai? O gal iki vėlumos sėdėjai internetinėse pokalbių svetainėse? O gal skaitei knygą ar savo mėgstamą žurnalą? O gal neturėjai ką veikti?

Joana (17 metų) iš Raseinių rajono taip mums papasakojo apie savo laisvalaikį:

Aš laisvo laiko turiu tiek daug, kad net bloga. Na, nėra čia pas mus iš viso ką veikti. Būna, bernai atvažiuoja, kviečia į šokius. Kartais su draugėmis nueinu į mūsų klubą. Bet ir ten man atsibosta. Bernai kabinėjasi. Ir daugiausia ne tie, su kuriais norėčiau bendrauti. Man patinkantys vaikinai kažkaip vengia ateiti į klubą. Jų čia gali ir neįleisti, nes "atseit dar nukabins mūsų mergas". Šiaip dažnai muštynės įvyksta. Praeitą kartą vienam ranką sulaužė su kažkokiu pagaliu. Žodžiu, nėra čia tvarkos. Bet kad daugiau nėra ką veikti. Na, dar vaikinai pasiūlo nuvažiuoti į kavines prie autostrados. Bet tam pinigų reikia. Nes kai vaikinai tave vaišina iš savo kišenės, paskui pradeda kabinėtis, sekso prašyti. Šiaip tai norėčiau visai kitaip praleisti savo laisvą laiką. Bet namuose atsibodo sėdėti.

Kai Joanos paklausėme, o ką ji norėtų veikti, ji pasakė, kad pati gerai nežino. O tai labai daug ką reiškia, nes nieko neveikimas nėra vien tik mažų miestelių ar kaimų problema. Jeigu tu nežinai, ką tu norėtum veikti, tai net ir gyvenimas Niujorke ar Berlyne tau nepasidarys įdomesnis. Tai patvirtino ir kitos merginos pasakojimas:

Brigita (15 metų) iš Vilniaus.

Anksčiau turėjau gerą draugę. Dabar ji pakeitė mokyklą. Su ja mes anksčiau vis sumanydavome, ką veikti. Ji visuomet žinojo, kas mieste gero vyksta. Mane nusitempdavo į koncertus. Kavinėms pinigų mes nelabai turėdavome. Laisvalaikį leisdavome senamiestyje. Paskui, kai atsidarė Akropolis, žiemą ten dažnai būdavome. Gaila, kad ji persikraustė. Dabar net nežinau, ką būtų galima veikti.

Atkreipk dėmesį, kad tiek Joana, tiek Brigita pačios sau laisvalaikio neorganizavo. Dažniausiai joms organizavo kiti žmonės. Joanai – miestelyje gyvenantys vaikinai, su kuriais ji gal net nelabai ir norėdavo praleisti laiką. Brigitai – jos buvusi artimiausia draugė. Be to, nors ji ir gyvena sostinėje, kurioje, atrodo, yra tiek įdomių būdų praleisti laisvalaikį, taip pat nežino, ką būtų galima veikti.

Jeigu tau kiti organizuos kaip tu turi praleisti laisvalaikį, tai nebūtinai bus ta veikla, kuri tau patinka. Ši veikla gali tau ne tik nepatikti, bet ir būti pavojinga.

Apie tavo laisvalaikį mes pradėjome kalbėti neatsitiktinai. Prekybos žmonėmis organizatoriai taikosi ne tik į tas merginas, kurioms reikia pinigų, bet ir į tas, kurios nelabai ką turi veikti. Pabendravus su merginomis, kurios jau buvo išvežtos, dažnai galima pastebėti bendrą bruožą: jos nemoka turiningai praleisti savo laisvo laiko, nežino, ką būtų galima veikti. Tai gali pailustruoti dar viena istorija:

Vika, 19 m., Plungės rajonas.

"Tai ir jūs mokysite mane, kaip reikia gyventi?". Taip Vika sureagavo į mūsų klausimą, ką ji paprastai veikia. Ji pasakė, kad prie jos nuolat kabinėdavosi tėvai, sakydami, kad jeigu nieko neveiki, tai gali bent jau ūkyje padėti. Vika vėliau papasakojo tokią istoriją. Kartą jos draugė atvyko pas ją, sakydama, kad rado gerą kompaniją Klaipėdoje, siūlo ir jai kartu nuvažiuoti, aplankyti. Dėl to, kad neturėjo ką veikti tą vakarą (aišku, ir kiti vakarai buvo panašūs), sutiko. Kai nuėjo pas draugus į butą, ten buvo išgertuvės. Vaikinai, iš pradžių Viką priėmė labai draugiškai, vaišino. Paskui viskas pasikeitė. Jai pasakė, kad už tai, kad priėmė ir pavaišino, ji

turi padaryti vieną paslaugą. Kokią, nesakė. Sakė palaukti, bus staigmena. Vaikinai su kažkuo susiskambino mobiliuoju telefonu. Po geros valandos atvyko dviese. Vika nematė (jos draugė vėliau pasakė), kaip du atvykę vaikinai padavė pinigų įkaušusiems šventės dalyviams. Vienas iš vaikinių liepė Vikai eiti į kitą kambarį ir nesipriešinti. Vika buvo prigirdyta degtine. Atsimena, kad jai labai skaudėjo... Ta kompanija paskui dar kokius keletą mėnesių skambinėjo ir kvietė ją kartu praleisti laisvalaikį. Vika labai supyko ant savo draugės.

Bet ne vien ant savo draugės turėtų pykti. Vika nemokėjo organizuoti savo laisvalaikio. Tai už ją darė kiti. Ir padarė taip, kad galėtų pasinaudoti. Kai keliavome po Lietuvą, tokių (ir dar baisesnių) istorijų prisiklausėme gana daug. Ne visas jas čia pateiksime. Norėtume pasidalyti savo pastebėjimu: jeigu mergina nemoka turiningai praleisti laisvalaikio, už ją imasi organizuoti kiti ir neretai pasinaudoja mergina.

Merginos, grįžusios iš Vokietijos viešnamių, kur dirba „savo noru“, neretai vėl atgal išvažiuoja sakydamos, kad Lietuvoje visiškai nėra ką veikti. Ir priežastis dažniausiai būna tokia: jos nemoka organizuoti savo laisvalaikio. Ir ne tik. Jos apskritai nežino, kaip norėtų leisti laisvalaikį. Tada tenka taikytis su tokiau „laisvalaikiu“, kokį suorganizuoja kiti.

“*Man atsibodo nieko neveikti...*” – jeigu taip pagalvoji, pats laikas ką nors keisti savo gyvenime. Bet tai tikrai ne proga prašyti kitų, kad sugalvotų ką įdomaus. Tau pačiai reikia pasirinkti veiklą, kuri tau patiktų. Arba bendrauti su tais žmonėmis ar draugais, kurie neapgaus, nepasinaudos tavimi. Bet pirmiausia paklausim: ar įsivaizduoji, koks galėtų būti tavo laisvalaikis? Ar patinka laisvu metu būti vienai, ar su draugais? O gal užtenka vienos draugės ar vieno draugo, ar turėtų būti didesnė draugija. Ar patinka būti namuose, ar nori laisvu laiku kur nors išvykti? Aišku, gali būti, tavo gyvenimo sąlygos neleis laisvalaikio leisti taip, kaip norėtum. Bet laisvalaikis – tai ne vien pinigų išleidimo ceremonija. Jų gali būti pačių įvairiausių formų. Svarbu, kad tau būtų priimtina, patiktų, jaustumėsi pailsėjusi, gal net ko nors išmokusi. Pasidalysime mintimis, kaip kitos merginos organizuoja laisvalaikį. Nebūtinai tau turi būti priimtina, bet visuomet gerai pagalvojusi rasi sau priimtina formą:

- *Agnė, 16 metų. Vakaris piešia medžius, augalus. Ji paprastai savo piešinių niekam nerodo, nes nemano, kad kam nors patiks. Bet jai tai teikia didelį malonumą. Taip pat jos kambaryje yra daug retų augalų.*
- *Modesta, 12 metų. Iš žurnalų ir laikraščių išsikarpo įvairių gražių rūbų pavyzdžius. Mama kartais net pyksta, kad jos visi žurnalai yra sukarpyti. Modesta juos dėlioja į albumą. Jau iš viso yra trys albumai.*
- *Rima, 19 metų. Kai tik jai padovanojo dviratį, Rima pradėjo organizuoti vienos dienos žygius dviračiu į gamtą. Rima sako, kad jai tik sunkiau yra su tėvais, nes jie vis parodo įvairių ištraukų iš žurnalų apie tai, kaip buvo partrenkti dviratininkai. Dabar Rima yra subūrusi 5 draugų būrelį, su kuriais planuoja didesnę žygį po Lietuvą.*
- *Vilma, 17 metų. Ilgai Vilma nieko nenorėjo veikti vakaris. Priežastis: ji nuolat pykosi su savo mama už tai, kad ši kartais „draugaudavo su stikliuku“. Vilmai atrodė, kad geriau iš viso niekur neiti, nieko nematyti. Sunkiausia buvo žiemą, nes vakaris net kaime niekur išeiti negalėjo, nes būdavo šalta. Mokykloje su drauge sugalvojo viena kitai rašyti laiškus. Pradžioje dalydavosi savo bėdomis, vėliau pradėjo kurti įvairius trumpus apsakymus. Dabar Vilma jau turi gal apie 50 trumpų apsakymų.*
- *Gražina, 16 metų. Apsilankė vietinėje nevyriausybinėje organizacijoje, kurioje laiką po pamokų leisdavo vaikai iš globos namų. Ji pradėjo vakaris jaunesnius vaikus užimti sporto ir dailės būreliais, padėti ruošti pamokas. Gražina sakė, kad labai gerai jaučiasi, galėdama padėti mažesniems vaikams, taip pat turi progų susipažinti su įvairiais įdomiais žmonėmis. Globos namų direktorė, pas kurią lankėsi Gražina, žada artimiausiu metu siųsti Gražiną kartu su vaikais ir keletu globos įstaigos darbuotojų į Vokietiją, kur lankysis viename katalikų centre.*

Atkreipk dėmesį, kad merginos, apie kurias mes čia trumpai papasakojome, pačios sau organizuodavo laisvalaikį ir nelaukdavo kitų pasiūlymų. Jos yra gal net stipresnės ir savarankiškesnės.

Čia visiškai nepaminėjome apie įvairius būrelius ir kitus klubus, kuriuos gali lankyti. Beje, net gyvendama mažame miestelyje ar kaime tu gali gauti finansinę paramą savo sukurtai įdomiai veiklai (plačiau: www.jtba.lt).

Per šiuos metus bendraudami su daugiau nei 300 moksleivių kalbėjomes apie merginas, kurios gali būti apgautos ir išvežtos į užsienį prostitucijai. Beveik visi moksleiviai minėjo, kad lengviausia yra išvežti ne tik tas, kurios nori greitai užsidirbti didelę pinigų sumą, bet ir tas, kurios nelabai turi ką veikti, nemoka sau susirasti įdomių užsiėmimų.

Tavo pajamos

Šiais laikais pinigų poreikis yra labai didelis. Dažniausiai jaunimas pinigų gauna iš tėvų, bet to ne visada užtenka. Sunkiau gyvenančios šeimos nelabai gali tenkinti visus vaikų poreikius. Todėl jaunimas bando pinigus užsidirbti kitais ir ne visada teisėtais būdais.

Papasakosime dviejų moksleivių istorijas apie tai, kaip jaunimas gauna papildomų pajamų.

<p>Jonui neseniai suėjo 17 metų. Jis gyvena nedideliame miestelyje Lietuvos pakraštyje. Jo paklausėme, iš kur jis gauna pinigų, nes šeima gyvena tik iš bedarbių pašalpų, todėl tėvai negali duoti tiek pinigų, kiek Jonas norėtų. O į kiną, koncertą norėtųsi nueiti. Ir su draugais į barą taip pat. Galiausiai ir gražiai apsirengti, ir mobiliojo telefono reikėtų, nes visi draugai turi. Tai kaipgi Jonas užsidirba pinigų, nes yra ir madingai apsirengęs, ir turi naujausią mobilųjį telefoną. Jonas pasakojo, kad iš pradžių rinko butelius, pardavinėjo laikraščius, tačiau iš šio darbo mažai uždirbo. Todėl, kai vieną dieną jo draugai pasiūlė pavogti mobilųjį telefoną, jis sutiko. Vėliau jį pardavė. Pamatęs, kad perparduodant mobiliuosius telefonus galima nesunkiai užsidirbti, Jonas ir toliau juos vogdavo. Vėliau pradėjo vogti ir madingas odines striukes. Dabar mano prisijungti prie draugų ir platinti narkotikus. Jonas svajoja netrukus tiek užsidirbti, kad galėtų nusipirkti mašiną.</p>	<p>Birutei 16 metų. Ji taip pat gyvena nedideliame Lietuvos miestelyje ir norėtų turėti savo pajamų, kad nereikėtų nuolat prašyti iš tėvų pinigų. Nedideliame miestelyje nėra lengva gauti darbą, ypač moksleiviui. Birutė nenorėjo gauti pajamų iš neteisėtos veiklos. Ji mokykloje lankė rankdarbių būrelį, todėl vieną dieną ji su draugėmis sugalvojo štai ką: kodėl joms per mugę nepardavus savo rankdarbių? Todėl merginos visą mėnesį kūrė: mezgė, nėrė ir gamino žaisliukus. Mugės metu Birutė su draugėmis juos pardavinėjo ir taip užsidirbo pinigų. Tačiau mugės būna kartą per metus, todėl visą vasarą Birutė dirbo pas ūkininką ir taip įgijo pajamų. Klasės draugės juokėsi iš jos, nes nesuprato, kam reikia taip sunkiai dirbti, jei galima daug lengviau prasimanyti pinigų. Tačiau Birutė jų nepaisė, nes visuomet manė, kad sunkiai uždirbti pinigai yra labiau vertinami nei gaunami lengvai ir neteisėtai.</p>
---	---

Atkreipk dėmesį į tai, kaip Jonas ir Birutė užsidirbo pinigų. Pirmuoju atveju Jonas pinigus gaudavo iš neteisėtos veiklos (vagystės ir narkotikų platinimas), o Birutė pati sugalvojo, kaip galima kitokiu keliu užsidirbti pinigų.

Vieno Lietuvos rajono moksleivių paklausėme, kaip ir iš kur jie gauna pinigų. Jie pateikė ilgą sąrašą:

<ul style="list-style-type: none"> • Tėvai • Vagystės, reketas • Narkotikų platinimas • Darbas užsienyje • Sezoninis darbas 	<ul style="list-style-type: none"> • Mašinų remontas • Laikraščių pardavinėjimas • Darbas turguje • Darbas auklėmis, senelių priežiūra • Aplinkos tvarkymas
--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Kosmetikos platinimas • Rankdarbių pardavimas įvairių mugių ar parodų metu • Gatvės muzikantai • Parsidavinėjimas – prostitucija • Dalyvavimas įvairiuose konkursuose • Azartiniai lošimai • Turtingi vyrai ar draugai • Dalyvavimas projektuose • Įvairių daiktų (mobiliųjų telefonų ir kt.) perpardavinėjimas • Elgetavimas • Kitų moksleivių reketavimas • Vagystės • Užsiėmimas nelegaliais, smulkiais verslais • Dalyvavimas konkursuose, olimpiadose, varžybose – piniginių prizų laimėjimas 	<ul style="list-style-type: none"> • Darbas statybose • Darbas kavinėse • Darbas korepetitoriais • Referatų ir rašinių pardavinėjimas • Darbas modeliais • Mašinų plovimas • Kompaktinių diskų perrašymas, vėliau jų pardavimas • Didžėjavimas diskotekose • Pinigų skolinimasis • Kosmetikos platinimas • Uogavimas, grybavimas • Darbas pagalbiniais darbininkais ūkiuose
---	---

Šiame sąrašė rasi įvairius būdus (teisėtus ir neteisėtus) užsidirbti pinigų. Norėtume, kad atkreiptum dėmesį į vieną paminėtą būdą uždirbti pinigų. Tai – prostitucija. Tokiu būdu merginai nederą užsidirbti pinigų. Kai kurios mano, kad pardavinėjant savo kūną galima lengvai užsidirbti taip trokštamų pinigų. Devyniolikametė Jolanta iš Biržų rajono mano kitaip:

Šiuo metu gyvenu labai sunkiai, neturiu darbo. Į universitetą nepasisiekė įstoti. Dabar esu išlaikoma tėvų. Tačiau bet kokio darbo aš nenoriu dirbti. Kai kurios mano klasiokės, neradusios darbo, išvažiavo į užsienį. Ne paslaptis, kokį darbą jos ten dirba. Ir man siūlė kartu su jomis važiuoti, pasakojo, kad per mėnesį galėsiu užsidirbti daug daugiau pinigų nei Lietuvoje. Tačiau kad ir kaip sunkiai gyvenu, nė už ką nesutiksiu dirbti prostitute ir pardavinėti savo kūną. Dabar intensyviai mokausi ir tikiuosi, kad šiemet įstosiu į universitetą ir galėsiu dirbti darbą, kuris man patinka.

Kaip matai, jaunimas randa įvairių būdų užsidirbti pinigų, net ir neteisėtų. Ne visos merginos moka siuvinėti ar lipdyti iš molio ir užsiimti kita menine veikla. Todėl dauguma stengiasi susirasti darbą. Tai nėra labai lengva, nes nedarbo lygis Lietuvoje aukštas, o ir darbdaviai vengia priimti į darbą moksleivius, nors pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą darbo sutartį galima sudaryti su asmeniu nuo 16 metų. Galbūt skyriuje „Darbo paieška“ pateikta informacija tau dabar ir nepadės susirasti darbo, tačiau vėliau ji gali tau praversti.

Darbo paieška

Ieškoti darbo galima įvairiais būdais:

- Gali eiti į Lietuvos darbo biržą arba jaunimo darbo centrus.

Ieškodama darbo per jaunimo darbo centrus būsi užtikrinta, kad tau pasiūlys tik legalų darbą. Tai ypač svarbu, jei nori dirbti užsienyje. Šis darbo paieškos būdas daugiau pasyvus, nes tau reikės atvykti į darbo biržą, įsiregistruoti ir kas savaitę joje lankytis ir laukti darbo pasiūlymo. Atkreipk dėmesį į tai, kad į darbo biržą ar jaunimo darbo centrus gali kreiptis jaunimas, baigęs vidurinę arba pagrindinę ar profesinę mokyklą. Daugiau informacijos gali rasti Lietuvos darbo biržos tinklalapyje www.ldb.lt arba www.ldb.lt/jdc.

- Ieškoti darbo per skelbimus laikraščiuose. Tai jau būtų aktyvi darbo paieška, nes galėtum pati rinktis organizacijas ar firmas, kuriose norėtum dirbti. Turėk omeny tai, kad ne visos organizacijos, ieškančios darbuotojų, gali būti legalios. Save gerbianči organizacija ar firma bet kaip parašyto skelbimo niekada nedėtų. Be to, dažnai jos darbuotojų paiešką vykdo per



firmas, teikiančias darbuotojų paieškos ir atrankos paslaugas.
Pateikiame keletą skelbimų pavyzdžių, į kuriuos turėtum atkreipti dėmesį:

Siūlau: gerai apmokamą darbą užsienyje merginoms be kompleksų. Anglų k. nebūtina.

DARBAS MERGINOMS Vilniuje. Reikalinga simpatiška mergina, galinti atlikti atpalaiduojantį petingo masažą. Apmokome. Atsiųskite savo nuotrauką, gyvenimo aprašymą ir telefono numerį, ir mes būtinai su jumis susisieksime.

Reikalinga moteris iki 35 m. slaugyti pagyvenusį vyrą Vokietijoje. Pageidautina neturinti vaikų, yra gyvenamasis plotas, gera alga. Laukiame atsiliepimų su nuotraukomis.

Visi šie skelbimai siūlo darbą, susijusį su seksualinių paslaugų teikimu, kitaip tariant, darbą prostitute. Vidurinis skelbimas to net neslepia. Tačiau pirmasis ir trečiasis skelbimai gali tave suklaidinti. Iš šalies žiūrint, užuominos, kad kalbama apie darbą prostitute, nėra. Tačiau panagrinėkime atidžiau. Pirmajame skelbime siūlomas gerai mokamas darbas merginoms be kompleksų. Tai nebus darbas aukle ar padavėja. Pageidavimas, kad moteris neturėtų kompleksų, rodo, kad merginoms teks darbas, kurį dirbant kompleksai tik trukdytų. Antras dalykas, merginos viliojamos gerai mokamu darbu. Tai tik iliuzija, kad mergina, už tokį darbą užsienyje gaus gerą atlyginimą. Be to, nekvalifikuoti specialistai net ir užsienyje, negauna didelio atlyginimo. Iš tokių merginų yra atimami pinigai arba iš viso nemokamas atlyginimas. Ir trečias dalykas – turbūt pastebėjai, kad šiame darbe anglų kalbos mokėjimas nėra privalumas ir iš viso jos galima ir nemokėti. Šį darbą dirbančioms merginoms nereikės kalbėti angliškai. Tai, kad merginos nemokės užsienio kalbos, labai patogu darbdaviams - jos niekur negalės kreiptis pagalbos. Pasiūlymas dirbti užsienyje nemokant anglų ar kitos užsienio kalbos dažnai suklaidina merginas, tikinčias, kad užsienyje nemokėdamos kalbos galės gauti gerą atlyginimą. Taigi šis siūlomas darbas yra ne kas kita kaip siūlymas merginoms dirbti prostitutėmis. Trečiasis skelbimas dar labiau gali suklaidinti. Siūlomas darbas yra lyg ir normalus. Tačiau atkreipk dėmesį, kad pageidaujama moteris, neturinti vaikų. Be to, taip pat siūlomas gyvenamasis plotas ir geras atlyginimas, bei prašoma atsiųsti savo nuotrauką. Visa tai rodo, kad greičiausiai merginai ar moteriai, nusprendusiai pasirinkti šį darbą, teks ne visai slaugyti pagyvenusį vokiečių, bet teikti seksualines paslaugas arba jam pačiam, arba mergina bus parduota į viešnamį. Prieš keldama telefono ragelį ir skambindama tokioms firmoms dėl galimybės įsidarbinti užsienyje, gerai pagalvok, koks tai gali būti darbas. Ne visos firmos, teikiančios įdarbinimo paslaugas užsienyje, gali tai daryti. Tokios firmos turi turėti licenciją, leidžiančią teikti tokias paslaugas. Apie tokias firmas gali sužinoti darbo biržose arba Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos interneto svetainėje www.socmin.lt. Jei skelbimas tau bent kiek kelia įtarimą, pasitark su suaugusiu žmogumi, kuriuo pasitiki.

- Gali darbo ieškoti per privačias firmas, padedančias surasti darbą. Tačiau jų paslaugos yra mokamos. Tau reikės registruotis, atsiųsti savo gyvenimo aprašymą. Kai bus rasta tau tinkama darbo vieta, su tavimi susisieks. Žinoma, reikės kalbėtis su būsimu darbdaviu, gali tekti atlikti praktines užduotis, kurių metu reikės parodyti turimus darbo įgūdžius.
- Ieškoti darbo per pažįstamus. Tai labiausiai paplitusi darbo paieškos forma ne tik Lietuvoje, bet ir Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Papasakosime jums dviejų merginų istorijas. Atkreipk dėmesį, koku būdu jos ieškojo darbo:

Laura: 19 metų, Rokiškio rajonas	Agnė, 19 metų, Pasvalio rajonas
Prieš metus baigė mokyklą, bandė stoti į universitetą, tačiau nepavyko. Todėl Laura nutarė susirasti darbą. Ji nuėjo į teritorinę darbo biržą, joje įsiregistravo ir laukė, kol pasiūlys tinkamą darbą.	Agnė, baigusi vidurinę, sėkmingai įstojo į universitetą ir, nenorėdama būti išlaikoma tėvų, taip pat nutarė ieškotis darbo. Iš pradžių mėgino per skelbimus laikraščiuose, tačiau jai vis

<p>Tačiau Laura bet kokio darbo nenorėjo dirbti ir jai atrodė per mažai 450 Lt atlyginimas. Ji tikėjosi, kad pasiūlys darbą su kur kas aukštesniu atlyginimu. Kadangi Laura neturėjo darbo patirties ir turėjo tik vidurinį išsilavinimą, darbo biržoje jai siūlydavo nekvalifikuotą valytojos, indų plovėjos darbą. Bet, kaip minėjome, Laura nesutikdavo su tokiais pasiūlymais, todėl ir nerado darbo. Ji nemanė, kad galbūt pati kažkiek prisidėjo prie nesėkmės. Laura kaltino visus, bet tik ne save.</p>	<p>nesisėkdavo, nes reikėjo darbuotojų, turinčių darbo patirtį. O Agnė jos neturėjo. Tačiau ji nenuleido rankų. Agnė studijavo socialinę pedagogiką, todėl nusprendė patirties pasisemti dirbdama savanore gatvės vaikų dienos centre. Jame Agnė taip dirbo beveik metus. Paskui jai šiame vaikų dienos centre pasiūlė dirbti socialine pedagoge. Taip pat Agnė gavo ir kitų pasiūlymų dirbti mokykloje, globos namuose.</p>
---	--

Tikriausiai pastebėjai, kokais skirtingais būdais merginos ieškojo darbo. Pirmoji mergina darbo nesusirado, nes ji pati aktyviai neišitraukė į darbo paiešką. Tikėjosi, kad jai kas nors kitas, šiuo atveju darbo birža, suras darbą. Be to, Laura turėjo lūkesčių, kurie neatitiko tikrosios situacijos: ji manė, kad baigusi tik vidurinę mokyklą gaus gerą darbą ir dar su nemažu atlyginimu. Darbo birža Laurai niekuo negalėjo padėti. Agnės situacija labai panaši į Lauros. Tačiau Agnė suprato, kad be patirties tikrai neras darbo, todėl nusprendė įgyti ją dirbdama savanore. Be to, savanoriškas darbas Agnei padėjo ne tik išbandyti savo jėgas ir atrasti savo stipriąsias puses, bet ir susirasti naujų draugų. Savanoriškas darbas, nors už jį ir nemokamas atlyginimas, yra geras būdas praleisti laisvalaikį ir kartu gauti reikalingos patirties. Savanore gali dirbti ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje. Tai puiki galimybė susipažinti su kita šalimi, pakeliauti, išmokti užsienio kalbos, įgyti darbo patirties. Taip pat dirbdama savanore kitoje šalyje tapsi savarankiška ir įgysi pasitikėjimo savimi. Daugiau informacijos apie savanorystę Europoje rasi interneto svetainė www.jtba.lt (Europos savanorių tarnyba), apie savanorystę Lietuvoje informacijos gali ieškoti tinklalapyje <http://www.nisc.lt/savanoris.php>.

Savarankiškumas ir pasitikėjimas savimi

Kalbėjomes su Irena (29 metai), kuri pasakojo apie savo gyvenimą:

„Svarbu pasitikėti ne tik savo vyru ir galvoti, kad jei jis dirba, tai aš galiu būti rami. Niekada nežinau, kas atsitiks tavo vyrui – prasigers, neteks darbo, numirs“. Kiekvienas žmogus turi būti savarankiškas.

Savarankiškumas tai – žmogaus gebėjimas daryti įvairius dalykus savo jėgomis.

Ką reiškia būti savarankiškam? Jaustis laisvam, tapti nepriklausomam ir įgyti artimųjų pasitikėjimą?

Savarankiškumas nereiškia, kad žmogus turi viską savo gyvenime spręsti savo jėgomis. Kreiptis pagalbos, jei kas atsitinka, prašyti padėti iškilus problemoms nėra smerktina ar žema. Ar bus „skundikas“ tas, kuris pasakys vyresniam asmeniui (mokytojai, mamai, ar kam kitam), kad jį skriaudžia? Kartais visko savarankiškai mes išspręsti negalime, todėl svarbu žinoti, kad norėdami save apsaugoti nuo to, kas tau nepatinka, turi teisę prašyti pagalbos kažkur kitur. Ir tai tikrai nereikš, kad esi skundikas ar nesavarankiškas.

Ar dažnai klausai draugių, kaip joms atrodo tavo nauji drabužiai? Jeigu draugės pasako, kad joms nepatinka tavo apranga, o tau ji atrodė visai gera, ar kitą kartą rengsies tais pačiais drabužiais?

Kodėl naudinga pasitikėti savimi?

- ✓ Tai padeda aiškiau pasakyti, ką galvoji.
- ✓ Padeda geriau jaustis.
- ✓ Padeda geriau bendrauti su kitais.
- ✓ Padeda spręsti kylančius nesutarimus taikiu būdu.
- ✓ Padeda pasakyti „ne“ nejaučiant dėl to kaltės.

- ✓ Padeda geriau kontroliuoti savo elgesį.
- ✓ Padeda paprašyti pagalbos, kai tau tikrai jos reikia.
- ✓ Padeda tapti savimi pasitikinčiu ir patraukliu žmogumi.

Ką reiškia būti savarankiškai:

Turėti savo nuomonę Turėti savo nuomonę – tai nereiškia visur ir nuolat prieštarauti. Jeigu kas nors iš savo draugių prieštarauja, dar nereiškia, kad ji turi savo nuomonę. Tai ji gali daryti iš principo, noro išsiskirti, gal net įžeisti. Turėti savo nuomonę – tai reiškia, kad prieš tai apgalvojai, kokia yra tavo pozicija, kokios yra nuostatos, ir moki tai išsakyti. Net jeigu tavo nuomonė sutampa su draugų nuomone, tai dar nerodo, kad esi be savo nuomonės. Tiesiog ji sutampa. Jeigu tavo draugės įkalbinėja, kad „baliuje“ bus tik geri žmonės, tu gali turėti nuomonę, kad kol pati nepažįsti žmogaus, tol negali apie jį spręsti. Ir pareikšdama savo nuomonę tu gali atsisakyti dalyvauti tuose susitikimuose, kurie tau yra nepatikimi. Sunkiausia yra pasakyti tokią nuomonę, kuri skiriasi nuo daugumos. Jeigu draugės sako, kad normalu nekaltybę prarasti nuo 16 metų, tavo nuomonė gali visiškai skirtis. Ir turi mokėti ją pasakyti. Gal ir tos, kurios manė vienaip, vėliau ims galvoti kaip tu. Ypač sunku pasakyti savo nuomonę tuomet, kai tavo gyvenime jau buvo įprasta, kad už tave yra viskas nusprendžiama. Bet tiesa tokia: pagarbą užsitarnauja tie žmonės, kurie turi savo nuomonę, moka ją išreikšti, nebūtinai dėl to konfliktuodami ir moka argumentuoti. Kartais verta geriau aukoti draugystę, jeigu draugas ar draugė verčia daryti tave tai, kas tau visai nepriimtina ir neatitinka tavo nuostatų.

Pasitikėti savimi Pasitikėti savimi – tai manyti, kad pati gali daug nuveikti savo jėgomis. Jeigu dabar to neįstengi, tai gali išmokti. Pripažinkime, kad žmonės anaipol nėra visagaliai, kartais jiems reikia padėti. Todėl pasitikintis savimi žmogus ne tik pats siekia viską padaryti, bet, prireikus prašo kitų pagalbos. Ar mokėtum prašyti pagalbos, jeigu prireiktų?

Mokytis iš savo klaidų Dažnai tai būna skaudžios pamokos. Bet jeigu moki analizuoti savo klaidas, jas laiku pastebėti, mokytis iš jų, ateityje galbūt išvengsi sunkesnių gyvenimo posūkių. Reikia pripažinti, kad nelengva mokytis iš klaidų. Nepasitikintis savimi ir nesavarankiškas žmogus greitai savo padarytas klaidas priskirs kitiems, tiesiog stengsis jų nematyti. Pats geriausias, bet ir sunkiausias dalykas yra mokytis iš kitų klaidų. Todėl gerai padarytum, jeigu vadovautumeisi tokiu požiūriu: „klysti yra žmogiška, bet mokytis iš klaidų ypač iš kitų, yra vertinga”.

Susikurti savo gyvenimo viziją Savo gyvenimą pereiš tik tu pati. Dažnai tau reikės spręsti, kaip gyventi, kokį kelią pasirinkti. Pasitikintis savimi ir savarankiškas žmogus, žinodamas, kad niekas už jį nesukurs gero gyvenimo, pats jį kuria ir aktyviai siekia užsibrėžtų tikslų. Kad ir labai mažais žingsniais. Toks žmogus žino, kas jam patinka, ką nori veikti, kokių turi tikslų. Jis net žino, kad tikslai gali keistis, bet jų siekimas yra viena iš svarbių gyvenimo dalių.

Užsiimti veikla su tais žmonėmis, kurie yra susiję su tavo gyvenimo vizija Savarankiškas ir pasitikintis savimi žmogus žino, kad aplinkui yra labai daug įvairių žmonių. Jis stengsis pasirinkti, su kuo jam draugauti, su kuo bendrauti, kas gali padėti, kas gali pasinaudoti. Jis nelauks kitų žmonių iniciatyvos ir netikės atsitiktinumis.

- Abejoti* Savarankiškam žmogui yra būdinga abejoti ir ieškoti geriausio kelio. Tai reiškia, jeigu širdimi jauti, kad padarei kažkokį neteisingą žingsnį, abejojama ir svarstydamas greičiau surasi sau priimtinesnį sprendimą. Tai gali būti labai paprastos gyvenimo situacijos: ar eiti su draugu į kiną, jeigu dabar neturi tam pinigų; ar visuomet reikia klausyti suaugusiųjų; ar verta pasakyti „ne“, jeigu tau siūlo abejotiną darbą, išvyką, pažintį.
- Keisti savo nuomonę* Yra svarbu turėti savo nuomonę, bet ne visada tavo nuomonė yra teisinga. Todėl turi mokėti ne tik pasakyti savo nuomonę, bet ir išgirsti kitų nuomonę, ypač jeigu ji skiriasi nuo tavosios. Savarankiškas žmogus žino, kad svarbu vadovautis teisingomis nuostatomis, nes jos padės nepatekti į bėdą. Todėl net jeigu nuostatos neteisingos, svarbu mokėti jas pakeisti.
- Savarankiškai priimti sprendimus* Tave supantys žmonės gali tik pasiūlyti, kokį galėtum pasirinkti gyvenimo kelią. Tavo tėvas gali patarinėti baigti ekonomiką, tavo mama gali mokyti būti paklusnia ir gera žmona šeimoje. Iš draugų irgi gali susilaukti begalę patarimų ir pamokymų. Bet galutinį sprendimą reikės priimti tau. Gal tai nebus geriausias sprendimas, bet jis bus geras bent tuo, kad jis tavo. Todėl prieš priimdama sprendimą (net ir tokį, ar verta važiuoti dirbti į užsienį), turi apsvarstyti įvairias pasekmes.

Pateikiame tau istoriją ir kartu kviečiame pagalvoti, kaip pasielgtum, jeigu susidurtum su panašia situacija:

19 metų mergina (Justė) laikraštyje perskaitė skelbimą apie darbą Švedijoje. Paprašė draugės pabandyti paskambinti ir paklausti, kas tai per darbas. Draugė paskambinusi sužinojo, kad Upsalėje reikės valyti bare grindis ir plauti indus. Jeigu gerai dirbs, galės pradėti dirbti barmene ir papildomai turėti daug kišenpinigių. Darbdavys prašė atsiųsti savo nuotrauką ir adresą, kad būtų galima susisiekti...

Dabar tau pateikiame dvi skirtingas pabaigas. Viena mergina yra pasitikinti savimi ir savarankiškai priimanti sprendimus, kita – nepasitikinti savimi. Pradėkime nuo nepasitikinčios merginos:

...Justė kitą vakarą susitinka su savo drauge, išrenka savo gražiausią nuotrauką (kartu jai padeda draugė) ir išsiunčia. Laukdama atsakymo Justė vis pagalvodavo, kaip ji išleis 8000 kronų, kurias užsidirbtų, gavusi darbą. Pirmiausia pagalvojo apie naujus rūbus, kurie buvo sena jos svajonė. Ypač norėtųsi nusipirkti naujus batelius. Beje, ir padėvėtą mašiną Utenos turguje greičiausiai pavyks įsigyti. Gal kažkiek ir tėvams paliks, nes jie nuolat priekaištauja, kad Justė yra tik vargas ir jai jau laikas remti tėvus finansiškai. Atsakymo neteko ilgai laukti. Malonaus balso mergina paskambino ir pasiūlė atvykti į Kauną atrankos pokalbiui. Atvykus Justei buvo pasakyta, kad ji laimėjo konkursą ir kartu su dar keliomis merginomis po dviejų savaičių išvyks keltu į Stokholmą. Davė keletą patarimų, kaip pervažiuoti sieną (neva švedai labai nenoriai įsileidžia dirbti užsieniečius). Taip pat paminėjo, kad niekam nepasakotų, nes jeigu kas nors nepavyks, tai reikės vėl vykti tik po keleto mėnesių, todėl giminės per daug nenusivils. Justė išvyko pasakiusi tėvams, kad rado darbą, o kai tik pradės dirbti, atsiųs laišką ir apie viską plačiau papasakos. Taip pat pasakė, kad dabar ji galėsianti paremti tėvus. Pusę metų tėvai apie Justę nieko nežinojo. Tėvams tik paskambino nepažįstami žmonės iš Kauno ir pasakė, kad Justei sekasi gerai, ji dabar gerai įsidarbinusi, prašė perduoti linkėjimus. Po pusės metų Justė grįžo. Ji su savimi atsivežė 500 litų. Ir niekam nieko nenorėjo pasakoti, tik sakė, kad

nelabai jai su darbu pasisekė. Tik savo draugei pasakė, kad ją apgavo, verčia dar važiuoti ir toliau dirbti prostitute, nes dar ne visą skolą gražino.

Dabar pateiksime pavyzdį, kaip būtų pasielgusi mergina, kuri yra savarankiška ir pasitikinti savimi.

... jau iš pat pradžių Justė pradėjo galvoti, kam reikia ten tos nuotraukos, jeigu darbas yra plauti ir valyti. Ji neprašė draugės paskambinti, bet pati paskambino dar kartą ir paklausė, kokia čia firma yra Lietuvoje, kuri įdarbina, koks adresas, kur apie juos galima daugiau sužinoti. Justė paprašė daugiau papasakoti apie darbą Švedijoje. Justė manė, kad nėra iki galo aišku, ar firma patikima. Bet pinigų užsidirbti norėjo. Nutarė rizikuoti, tačiau ėmėsi atsargumo priemonių. Sužinojusi apie firmą, ji paskambino į Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją siekdama sužinoti, ar įdarbinimo firma veikia legaliai. Čia jai pasakė, kad tokios firmos iš viso nėra sąraše, apie jos veiklą nieko nežinoma. Justė labai džiaugėsi, kad atsargiai pasielgė, nes numanė, kad galėjo baigtis blogai.

Elvyra (22 metai) grįžo iš Ispanijos. Ji atvažiavo apsirengusi gražiais drabužiais, naudojo gerą kosmetiką. Tik vis vengė grįžti pas tėvus ir papasakoti, kaip jai sekėsi darbas Ispanijoje. Telefonu paskambinusi pasakė, kad netrukus aplankys, kad viskas gerai. O tuo tarpu Vilniuje ieškojosi buto, kurį galėtų išsinuomoti. Elvyra ketino netrukus vėl bandyti grįžti į Ispaniją. Tik nutarė šį kartą važiuoti ne viena, o su drauge. Apsilankiusi pas buvusią bendrąklasę Nomedą, Elvyra pasiūlė važiuoti uždarbauti į Ispaniją, nes Lietuvoje vis tiek nieko neįmanoma pasiekti. Ji sakė Nomedai, kad ši susipažins su šalimi, karštais vyrais, geru vynu, galiausiai galės atsivežti pinigų.

Norime paklausti: kaip tu reaguotum į tokį draugės pasiūlymą? Nomedai ir Elvyrai anksčiau buvo geros draugės, bet dvyliktoje klasėje apsiėjo, nes Elvyra vis dažniau pradėjo elgtis savanaudiškai. Elvyros pasiūlymas Nomedai atrodo patrauklus. Nomedai mano, kad tik drąsios ir savarankiškos moterys gali ryžtis toli važiuoti.

Bet ar viskas čia taip gražu?

Elvyra pusę metų dirbo Ispanijos viešnamiuose. Teko pakeisti keletą viešnamių. Jos pinigus pasiimdavo suteneriai. Galiausiai suteneriai Elvyrai pasiūlė surasti dar vieną lietuvę, kuri galėtų ją pakeisti. Už atvežtą lietuvę Elvyra gautų keletą mėnesių „atostogų“, jai dar už tai primokėtų. Elvyra nusitaikė į savo buvusią bendrąklasę.

Elvyra nėra savarankiška ir pasitikinti savimi. Ji savo gyvenime vadovaujasi kitų sprendimais ir nurodymais. Tai nėra vien tik kitų (šiuo atveju – sutenerių) nurodymai, tai yra ir gąsdinimai. Bet čia norime su tavimi nuodugniau paanalizuoti šią situaciją. Paprastai žmogus, kuris mažai pasitiki savimi, nemoka priimti savarankiškų sprendimų, panašiai mano ir apie kitus žmones, netiki, kad policija panašiais atvejais galėtų padėti. Jo nuomone, kiti irgi yra nesavarankiški ir lengvai apgaunami žmonės. Todėl Elvyra ir bando įtraukti Nomedą. Elvyros gyvenimą visiškai savanaudiškai sureguliuo suteneriai.

Kaip elgtųsi savarankiškas ir pasitikintis savimi žmogus šioje situacijoje? Aišku, negalime teigti, kad gąsdinimai neveikia merginų.

Plačiau pažvelkime į pakliuvusių merginų situaciją. Suteneriai naudoja pačius baisiausius gąsdinimus. Jie grasina primušti jeigu priešinsis, jeigu dar nepaklus, nužudys, jeigu kreipsis į policiją, susidoros iš karto vietoje. Dažniausiai pasakoma, kad policija niekuo nepadės. Bet kad mergina, atvežta į viešnamį, nepabėgtų, ji įkalinama. Su ja elgiamasi kaip su verge. Net jeigu ji pabėga ir grįžta į šalį, siekiama ją gąsdinti telefonu, per bendrus bando grasinti ir priversti

grįžti. Merginai suteneriai paprastai „padaro“ tam tikrą skolą, kurią reikia atidirbti. Beje, suteneriai žino, kad yra labai daug problemų su tomis merginomis, kurios yra pakankamai savarankiškos, mokančios savarankiškai priimti sprendimus, pasitikinčios savimi. Todėl paskutiniaisiais metais vis daugiau ieško kaip tik tokių, kurias nesunku apgauti, kurios dažnai klauso kitų nuomonės, yra nesavarankiškos, greitai paklūstančios. Joms siekiama įrodyti, kad dirbti prostitute yra gerai, tai yra gera karjera, geras būdas susipažinti su kita šalimi, kad jai tai niekuo nekenkia ir panašiai. Jeigu tokioms merginoms pavyksta įrodyti „savąją tiesą“, jos yra labai patogios ir naudingos suteneriui. Tik vėliau, jeigu mergina pastos, pasens, susirgs, bus nebegraži, neįdomi klientams, ją tą pačią dieną išmes į gatvę.

Savarankiška ir pasitikinti mergina, patekusi į prekeivių žmonėmis pinkles, yra nepatogi suteneriams dėl to, kad ji:

- tik pasitaikius progai bandys pabėgti;
- praneš policijai apie jos atžvilgiu įvykdytą nusikaltimą;
- gali atskleisti visus sutenerius, kurie ją pasinaudojo kaip verge;
- pasistengs padėti ne tik sau, bet ir kitoms pakliuvusioms merginoms;
- niekada nesusitaikys su nuomone, kad toks jos likimas;
- net patyrusi pažeminimą ir išnaudojimą ji manys, kad gyvenimą galima susitvarkyti;
- jeigu nepadės vieni specialistai ar tarnybos, ieškos pagalbos kitur;
- galiausiai prieš atvykdama į vietą, kur ja gali pasinaudoti, mergina greičiausiai bus pasidariusi paso kopijas, susirašiusi reikalingus pagalbos telefonus, adresus ir kitą reikalingą informaciją; reguliariai sieks susiskambinti su artimaisiais Lietuvoje, nebandys gelbėti savęs, į sutenerių pinkles įtraukdama kitas merginas, nenutuokiančias apie galimus pavojus;
- svarbiausia: pati sau nemeluos sakydama, kad „toks jau mano likimas ir nieko čia nepadarysi“, „o gal dirbti suteneriui nėra jau taip ir blogai, gali būti ir blogiau“. Mergina sieks aiškiai suprasti situaciją ir neraminti savęs sutenerių pažadais, kad „duos pinigų, gražins pasą, ateityje bus geriau“...

Ir tai yra dar ne visos priežastys, dėl ko pasitikinčios savimi ir savarankiškos merginos dabar yra neverbuojamos.

Pasitikėjimas savimi ir savarankiškumas šiaip sau neatsiranda. Tu turi to išmokti, žingsnis po žingsnio savo kasdienėje veikloje. Pakalbėkime apie dabartinį tavo gyvenimą, kaip priimi sprendimus įvairiose situacijose.

Kaip tu elgtumeisi, jeigu:

- draugai siūlytų veikti tai, ko visai nenori?
- jūs nepasidalytumėte vieta valgykloje?
- jeigu vaikinai iš gatvės kvieštų važiuoti į „balių“, į kurį nenori važiuoti?
- tavo artimiausia draugė pasiūlytų paragauti alkoholio?
- tavo draugai kvieštų parūkyti, nors visai nerūkai?
- vyresni mokiniai lieptų atiduoti visus pinigus, kuriuos turi?
- draugas prašys pasimylėti, nes jau draugavote du mėnesius?

Pabandyk nuoširdžiai atsakyti į šiuos klausimus:

- ✓ Ką apie save manai?
- ✓ Ar esi tikra, kad gali pasirūpinti savimi, pasikliaudama savo protu?
- ✓ O gal lauki, kad kas nors tau nurodytų, ką daryti ir kaip reikia galvoti?
- ✓ Ar pats save vertini ir jauti, kad kiti tave gerbia?
- ✓ Ar gerai jautiesi tik tada, kai priklausai tam tikrai grupei ar gruputei?
- ✓ Ar tavo draugai planuoja tai, ką tu turi daryti vakare?
- ✓ Ar ką nors darydama esi tikra, kad iš tiesų to nori?
- ✓ Gal darai todėl, kad, tavo manymu, kiti žmonės to tikisi iš tavęs?

Nori pasitikrinti, ar pasitiki savimi? Pabandyk atsakyti į šiuos klausimus:

Testas tau:

- a. Tavo draugė nori nueiti į parduotuvę, tačiau prašo, kad ir tu eitum kartu su ja, nors tu visiškai to nenori. Tu:
 1. Nusileidi jos prašymams.
 2. Pasakai, kad būtinai su ja nueisi kitą kartą, bet dabar nenori su ja eiti.
 3. Pameluoji, kad skauda galvą.
- b. Vyresnė draugė sako, kad mergina, kuri dar yra nekalta, yra vaikas ir neverta su ja bendrauti. Tu:
 1. Sutinki, manydama, kad iš tikro laikas atsikratyti „nešiojamos nekaltybės“.
 2. Pasakai, kad tai yra tik jos nuomonė, ji nebūtinai sutampa su tavo. Taip pat pasakai, kad kiekvieno žmogaus kelias yra kitoks, net ir pirmieji lytiniai santykiai.
 3. Tu ja išvadini išvirkele sakydama, kad tik tokios kaip ji gali jau ir dabar „duoti“ visiems.
- c. Naujai pažįstamas vaikiną pasiūlo pagyventi pas jį bute Vilniuje. Po kurio laiko pradeda reikalauti seksualinių santykių, nes tartum dabar esi skolinga už gyvenimą pas jį. Tu:
 1. Sutinki pasimylėti, manydama, kad dabar vis tiek neturėtum pinigų atsilyginti už suteiktą gyvenamąją vietą.
 2. Pasakai jam, kad apie tokias sąlygas iš anksto nebuvo tariamasi, tai tave žeidžia, ir jeigu jis nori atlyginimo už suteiktą plotą, tai seksu tu neatsilyginsi, o gražinsi pinigus, kai tik jų turėsi.
 3. Pabėgi ir stengiesi visiškai pamiršti apie tai, kas įvyko.
- d. Vyresnis draugas sako, kad tave pamokys seksu. Tu:
 1. Sutinki, nes tau atrodo, kad draugas geriau už tave išmano seksu dalykus. Manai, kad nieko blogo jis tau nepadarys.
 2. Griežtai atsisakai. Nes žinai, kad bet koks „mokytojas“ dažniausiai siekia tavimi pasinaudoti. Tu taip pat žinai, kad pats blogiausias žinių šaltinis apie seksą yra draugai ir kiti moksleiviai.
 3. Išvadini jį sekso maniaką ir pradedi iš jo šaipytis.
- e. Tavo artima draugė siūlo pabandyti parūkyti. Sako, kad tik „krūtos“ panelės rūko. Tu:
 1. Sutinki, nes manai, kad draugė blogų dalykų nesiūlys.
 2. Pasakai savo draugei, kad net pabandyti rūkyti tu visai neketini. Pasakai, kad galima rasti kitą veiklos būdą, kuris nekenkia sveikatai. Jai pasakai, kad mergina gali būti „krūta“ ir nerūkydama.
 3. Kartu su drauge paeini toliau nuo suaugusiųjų ir pabandai patraukti dėmą, bet jis tau pasirodo nemalonus. Nutari daugiau savo drauge nepasitikėti.
- f. Tavo artima draugė patikėjo tau paslaptį. Paslaptį apie tai, kad ją išprievartavo. Bet štai atsirado dar dvi tavo vyresnės draugės, kurios prašo tavęs pasakyti, kas tai per paslaptis. Jeigu nepasakysi, jos su tavimi nedraugaus. Tu:
 1. Pasakai joms, ką draugė pasakojo apie savo skaudžią paslaptį. Ir paprašai, kad jos niekam nesakytų.
 2. Atsisakai joms pasakyti sakydama, kad niekada neišduodi paslapčių ir todėl tavimi visi pasitiki. Net jeigu grasina tau, tu vis tiek neišduodi paslapties. Ir kartu savimi didžiuojiesi, kad esi tvirta ir moki saugoti paslaptis.
 3. Pasakai dviem vyresnėms draugėms ne viską, ką pasakojo tavo artimiausia draugė. Arba pameluoja.
- g. Tau bendraklasiai pasiūlo šiandien pabėgti iš pamokos. Sako, kad visi bėgs, todėl turi bėgti ir tu. Tu:
 1. Net neabejodama sutinki ir pabėgi iš pamokų.
 2. Tvirtai pasakai, kad negali būti grupės susitarimo bėgti iš pamokos. Juo labiau kad dažniausiai vienas organizuoja, bet bėgti norine visi. Tu pasakai, kad tai

- nebus draugiškumo išraiška, jeigu bėgsi iš pamokos, o tik pagalba labiausiai tinginčiam ir nenorinčiam eiti į pamokas. Ir tas organizatorius, kad nesijaustų vienišas, kviečia eiti kitus bendraklasius. Ir dėl to, kad nebėgai su klase, visai nesijauti kalta. Galiausiai pasakai, kad pabėgsi kada norėsi, bet ne tada, kai nenori.
3. Pabėgi kartu su klase, bet dėl to labai blogai jautiesi. Paskui pasakai mokytojai, kuris iš jūsų organizavo pabėgimą.
- h. Tau labai patinka vienas vaikinys iš tavo mokyklos. Tu norėtum su juo draugauti. Bet gali būti, kad jis net nežino, kad tu įsimylėjai. Tu:
1. Prašai draugų, kad jie tau padėtų su juo pasikalbėti. Pati dėl to visai nieko nedarai.
 2. Prieini prie jo ir pasakai, kad būtum nieko prieš dažniau bendrauti. Arba parašai jam laišką ir lauki jo apsisprendimo. Jeigu jis atsako neigiamai, sutinki su jo sprendimu.
 3. Lauki progos, kada, gal visai netyčia, jūs susitikssite. Ir netgi nežinai, kada tokia proga pasitaikys. Pats per daug bijai pakalbinti jį ar su juo pabendrauti.
- i. Su vaikinų draugauji jau dvejus metus. Jis paprašo pasimylėti, nes jau ilgai draugaujate. Jis sako, kad negali ilgiau laukti, ir tau nesutikus nuspręs, kad tu jo nemyli. Tu:
1. Sutinki su juo pasimylėti, nes bijai prarasti jį kaip draugą.
 2. Jam pasakai, kad seksas nėra meilės įrodymas (nė vienas vaikinys dar nemirė ar nesusirgo dėl seksualinių santykių nebuvimo). Pasakai, kad sutiksi pasimylėti tik tada, kai jausiesi tam subrendusi ir pasiruošusi. Ir jeigu jis iš tikrųjų myli, tai palauks. Ir nejausi kaltės, kad atsisakei pasimylėti.
 3. Bandysi vengti su juo susitikti tokiose vietose, kur jis gali pasiūlyti pasimylėti.
- j. Tau draugas papasakoja apie savo įvykdytą vagystę, prašo niekam to nesakyti. Jis dar pasako, kad ir vėl eis vogti, tik šį kartą į kitą vietą. Kartu kviečia prisijungti ir tave kaip pagalbininkę. Tu:
1. Pasakai, kad niekam nesakysi apie jo nusikaltimus. Kitą kartą irgi sutinki jam padėti atlikti vagystę.
 2. Tu turi savo taisyklę „Kad ir kaip aš sunkiai gyvenčiau, niekada nesipelnysiu darydama nusikaltimą“. Jam pasakai, kad tau niekada nebuvo priimtina vogti ar daryti kitus nusikaltimus. Pasakai jam, kad geriau pinigų uždirbsi savo sugebėjimais ir savo galva. Pasakai, kad tu nesutinki tokių paslapčių laikyti, nes tai yra nusikaltimas. Ir patari, kad jis pats prisipažintų policijai ar kam nors kitam papasakotų apie savo nusikaltimą.
 3. Tu atsisakai su juo vykdyti nusikaltimą, bet pasižadi niekam neatskleisti jo paslapties.

Kaip tu elgtumeisi kiekvienoje iš šių situacijų? Jeigu dažniausiai pasirinkai pirmą atsakymų variantą, vadinasi, tu savimi nepasitiki, tave daugiausia valdo kiti žmonės, tavimi galima laisvai pasinaudoti.

Jeigu dažniausiai pasirinkai antrąjį variantą, tu neleisi kitiems savimi naudotis. Gyvenime gali daug pasiekti. Tu pasitiki savo jėgomis, kuri savo geresnę ateitį.

Jeigu dažniausiai pasirinkai trečiąjį variantą, tu dažnai abejoji, ar galėsi pati įveikti sunkumus. Bet tai yra geriau nei elgtis, kaip parodyta pirmuosiuose variantuose.

Žinok, kad žmonės, kurie dažniausiai renkasi antrąjį atsakymo variantą, turi stiprias savo saugumo taisykles, labiau pasitiki savimi, yra savarankiškesni, mokės nedaryti klaidų.

Seksualinis auklėjimas

Prekyba žmonėmis – tai ne vien jaunų merginų pardavimas į užsienio viešnamius. Viešnamiams gali būti parduodama ne vien merginos, bet ir vyrai bei berniukai. Žmonėmis gali būti prekiaujama ne tik dėl seksualinių paslaugų, bet ir dėl kūno dalių pardavimo. Žmonės parduodami vergovei (vergiškam darbui), vedyboms ir t. t. Deja, tenka pripažinti, kad daugiausia nuo prekeivių žmonėmis nukenčia moterys ir jaunos merginos. Daugiausia jos yra parduodamos seksualinėms paslaugoms. Seksas tampa didžiausia varomąja jėga, kuomet moteris (dažniausiai) yra paverčiama daiktu, preke, atliekančiu vyrų tenkinimo funkcijas. Kodėl taip yra, kad vyrai perka moteris, kai kurios moterys sutinka parduoti kūną, aptarsime su tavimi šioje temoje (seksualinis auklėjimas) ir iš karto pereisime į kitą, nagrinėjančią nuostatas apie moteris ir merginas.

Iš kur tu sužinotai apie tai, kas yra seksualiniai santykiai, nuo kada galima turėti pirmuosius lytinius santykius, kas yra normalu, kas – ne? Bendraudami su moksleiviais pastebėjome gana keistą dalyką: apie seksą jaunimas daugiausia sužino iš savo draugų ir bendraamžių arba iš žurnalų. Rečiausias šaltinis, iš kur yra įgyjamos žinios – tėvai ir mokykla. Turime pasakyti, kad vis dėlto pirmos ir paskutinės vietos turi susikeisti: vaikai ir jaunimas apie tai pirmiausia turi sužinoti iš tėvų ir mokyklos, paskui iš draugų ir žurnalų. Pabandysime pagrįsti savo požiūrį:

- **draugai kaip žinių šaltinis.** Draugai, jeigu imasi iniciatyvos pamokyti bendraamžius apie tai, kas yra seksas, lytiniai santykiai, neretai turi savanaudiškų paskatų. Kita vertus draugai gali pateikti labai daug klaidingos informacijos.

18 metų Laurynas ir 16 metų Skaistė nusprendė, kad abu jau yra pasiruošę turėti pirmuosius lytinius santykius. Gavę patarimų iš draugų, kas yra seksas, jie išbandė „draudžiamo vaisiaus“ ... ir iš karto susidūrė su problema – mergina pastojo. Tai atsitiko dėl draugų, nes draugai pateikė tokį mokymą: sekso metu, kai vaikinai patiria orgazmą, reikia neleisti spermai ištekėti į merginos makštį. Po pirmojo patirto orgazmo vaikinai tampa laikinai nevaisingas, todėl be apsaugos priemonių galima įkišti varpą į merginos makštį ir mergina nepastos. Vaikinai nevaisingas išlieka apie porą valandų. Draugai Laurynui ir Skaistei pasakė, apie tai perskaitė kažkokiam žurnale. Dėl tokios pateiktos klaidingos informacijos sugriuvo abiejų gyvenimai. Skaistė pastojo, bet, bijodama mokyklos reakcijos, nelegaliai atliko abortą, kad jos neišmestų (mokykla, kurioje mokėsi Skaistė, mesdavo visas merginas, kurios pastodavo ar susilaukdavo vaikų iki 18 metų). Laurynas išsiskyrė su Skaiste, nes labai bijojo atsakomybės ir ankstyvos tėvystės. Jie pradėjo vienas kitą kaltinti. Ir visiškai nekalti liko apie seksą mokę draugai, sakydami, kad gal kažką ne taip padarė.

Draugai pateikė visiškai neteisingą informaciją, dėl to Laurynas ir Skaistė iki šiol jaučia žiaurias pasekmes. Visi vyro orgazmai yra vaisingi. Todėl ypač pravartu yra naudoti kontraptines priemones. Pateikiame kitą istoriją apie draugų mokymą:

Martynas (7 klasė) vasarą išvyko su klasės draugais į žygį. Jis nutarė apgaulės būdu suvilioti savo bendraklases seksualiniams santykiams. Tam tikslui pasiėmė daugiau alkoholinių gėrimų. Vakare pasikvietė į savo palapinę nemažą grupę bendraklasių (tiek vaikinių, tiek merginų), kad slapčia nuo auklėtojos galėtų paragauti alkoholio. Martynas, kažkiek pavaišinęs klases draugus (itin dosnus stengėsi būti merginoms) pasakė, kad bendraklasėms jau laikas prarasti nekaltumą, nes šiais laikais yra nemadinga gauti pasą ir būti nekaltai. Vėliau Martynas ėmėsi seksualiai priekabauti.

Martynas, apsimeddamas „ekspertu“, aiškiai siekė savo tikslų – suvilioti savo bendraklases. Tam papildomai buvo vartojamas alkoholis, kad merginos negalėtų pasipriešinti. Jis ilgai aiškino apie tai, kada reikia pradėti mylėtis, kad jis apie tai sužinojo iš gerai tą dalyką išmanančių suaugusių žmonių. Norime tau palinkėti, kad jokių būdu nepasiduotum tokiems „ekspertams – apsimetėliams“, kurie pateikdami neva labai patikimas žinias dažniausiai siekia asmeninės naudos. Pirmieji lytiniai santykiai neturi būti iki paso įgijimo. Tai tiesiog išgalvota „tiesa“.

- **Žurnalai (ar kitos žiniasklaidos priemonės) kaip žinių šaltiniai.** Mes nutarėme susipažinti su žurnaluose pateikiamais straipsniais apie žmonių seksualinį gyvenimą. Pasirinkome daugiausia žurnalus, nes tai dažniausiai pasitaikantis žinių įgijimo būdas, jei lyginsime su televizija, laikraščiais ar kitomis žiniasklaidos priemonėmis. Peržvelgėme 11 populiariausių žurnalų spausdinamus straipsnius, parašytus nuo 1994 metų. Ir turime pasakyti, kad beveik neradome vienodų straipsnių. Informacijos galima rasti apie bet ką. Jeigu ieškome straipsnių apie tai, kad neištikimybė yra gerai – galima rasti, apie tai, kad grupinis seksas irgi vertinga patirtis – galima rasti, kad mylėtis iki santuokos kenksminga – galima rasti ir t. t.

Jurgitos (17 metų) rankinėje mama rado vieną prezervatyvą. Vakare, kai Jurgita grįžo iš mokyklos, mama suorganizavo šeimos susirinkimą: pakvietė tėtį, Jurgitos vyresnį brolių ir viešai išvadino „ištvirkėle“. Mama buvo religinga, dėl to laikėsi nuostatų, kad seksualiniai santykiai gali būti tik po vedybų. Mama dar pasakė visiems šeimos nariams, kad jau trejus metus su dukra negali kalbėtis apie seksualinius santykius. Kai tik mama kviesdavo pakalbėti apie seksą, Jurgita visada pasakydavo, kad jai nereikia nieko pasakoti, ji jau ir taip viską žinanti. Jurgita skaitė žurnalą „Panelė“, vėliau skolinosi tokius žurnalus kaip „Cosmopolitan“, „Vyras ir moteris“ ir pan.

Jurgita laikosi teisingos nuostatos, kad saugumas seksualinių santykių metu yra kiekvieno žmogaus asmeninis reikalas. Bet gaudama žinias iš žurnalų Jurgita pradėjo nebevertinti motinos žinių ir galimų patarimų. Motina taip pat pasielgė neteisingai: ji šeimos narių akivaizdoje siekė pažeminti savo dukrą, o ne spręsti problemą kitais veiksmingesniais būdais. Šiuo pavyzdžiu mes neparodėme to, kad žurnalai gali pateikti neteisingų žinių apie seksualinį gyvenimą, bet Jurgita iš žurnalų sužinojo, jog motinos religinės pažiūros yra pasenusios ir šiais laikais nevertos dėmesio. Dėl to Jurgita vengė su motina kalbėti apie seksualinį gyvenimą, manydama, kad motina nieko gero nepasakys. Galimą neigiamą žurnalų įtaką pailiustruosime kitame pavyzdyje:

Tomas (17 metų) ypač mėgo skaityti tuos žurnalų straipsnius, kur buvo rašoma apie vyrus, turinčius didelį pasisekimą tarp moterų ir merginų. Jam patiko skaityti apie lovelasų ir kazonovų nuotykius. Tomas manė, kad merginoms ypač patinka tokie vaikinai, kurie anksti pradeda seksualiai santykiauti ir moka suvilioti merginas meilės nuotykiams. Visos pastangos bendraujant su merginomis buvo nukreiptos į tai, kaip greičiau su jomis permiegoti. Seksualinius santykius Tomas pradėjo nuo 13 metų. Dabar, būdamas 17 metų, Tomas gali pasigirti draugams, kad jau yra permiegojęs su daugiau nei 10 merginų. Jis pasiekė žurnalų pateiktą įvaizdį – nė vienas jo bendraamžis negali pasigirti tokiais pasiekimais. Bet Tomas turi kitą gyvenimo pusę, apie kurią draugams nepasakoja. Dabar vis dažniau tenka eiti pas gydytojus, nes pasigautos lytiniu būdu plintančios ligos palaužia Tomą fiziškai. Tomas nutylėjo, kad ne vienai merginai teko darytis abortus (apie kai kuriuos net jis pats nežino), kad dažnai pamiršęs apsaugojimo priemonės tik po laiko susigriebdavo, kaip padaryti, kad mergina nepradėtų lauktis vaiko. Dar viena tiesa: Tomas visiškai nemoka užmegzti ilgalaikių santykių, kurie suteiktų didžiausią emocinį pasitenkinimą. Jo aplinkoje jau yra mažiausiai 10 merginų, kurios jo nekenčia ir nenori matyti. Tomas išgyveno

mažiausiai 10 skyrybų. O dabar sveikata visiškai palaužta. Tomas, darydamas bet kokią darbą, pavargsta taip greitai, lyg būtų 50 metų.

Žurnaluose perskaitytas vaikinų įvaizdis apie didelius meilužių pasisėkimus Tomui visiškai sugriovė gyvenimą. Mes čia nepaminėjome, kad kančias matė ne tik Tomas, bet dar mažiausiai 10 Tomo buvusių partnerių. Tomas visiškai vengė kalbėti su vyresniu broliu ar tėvais apie seksualinį žmogaus gyvenimą, teigdamas, kad jam nieko nereikia sakyti, jis ir taip žino.

Žurnalai gyvena pagal rinkos dėsnius. Straipsniai yra pateikiami taip, kad skaitytojui būtų patrauklūs. Mes nesakome, kad žurnaluose pateikiama informacija yra neteisinga, bet ji neišsami. Paaugliams ar vaikams skaitant žurnalų straipsnius, žiūrint televizijos laidas apie seksualinį gyvenimą gali susidaryti iškreiptas supratimas apie kai kuriuos seksualinio gyvenimo aspektus. Žurnaluose yra gana daug žmonių gyvenimo pavyzdžių, kurie nebūtinai yra tokie, iš kurių reikėtų mokytis.

Todėl norime tavęs dar kartą paklausti, iš kur sužinai apie žmonių seksualinį gyvenimą. Norime patarti, kad geriausi šaltiniai yra knygos, mokytojai ir tėvai, kuriais pasitiki, kurie yra apsišvietę ir siekia savo vaikams gerovės. Svarbiausia, kad nebijotum jų klausti tau rūpimais klausimais.

Šioje knygelėje kalbame apie prekybos žmonėmis pavojus. Apie seksualinį švietimą kalbame dėl to, kad neteisingai suformuotos žinios gali pakenkti merginai ateityje, gali trukdyti veiksmingai apsisaugoti nuo prekiautojų žmonėmis. Prieš 10 metų Lietuvoje buvo apklausti keletas šimtų moksleivių ir profesinių mokyklų bei aukštųjų mokyklų studentų apie jų požiūrį į prostituciją. Rezultatai parodė, kad jau moksleiviai gali pasakyti, ar jie pirktų merginos seksualines paslaugas už pinigus. Merginos paminėjo, kad kartais, esant sunkioms aplinkybėms, jos sutiktų parduoti savo kūną. Bloga žinia yra ta, kad gana didelis vaikinų ir vyrų skaičius sutiktų pirkti moterį už pinigus. Tokia situacija yra dėl to, kad moksleiviai daugiausia įgyja žinias iš tokių šaltinių, kaip draugai ir žiniasklaida. Vaikinai formuoja nuostatą, jog su kai kuriomis merginomis galima elgtis lyg su prekėmis, daiktais, sumokėjus pinigus galima pasinaudoti jų kūnu. Merginos suformuoja nuostatą, kad vyrai be sekso gyventi negali. Sekso vilionėmis galima ilgiau išlaikyti tarpusavio draugystę. Galiausiai prostitucija yra tokia sena profesija, kad ją galima vertinti kaip normalų reiškinį, o merginos kūną - kaip produktą, parduodamą už pinigus.

Marija (16 metų) gyvena mažame Švenčionių rajono kaime. Draugės jai ne vienerius metus kalė, kad visi vyrai yra „kiaulės“, jiems svarbu tik pavalgyti, prisigerti, jie gali miegoti su kiekviena, kuri tik „duotų“. Marija irgi pradėjo taip galvoti apie vaikus. Kai buvo 14 metų, ji susipažino su Dariumi, kuris jai labai patiko. Jam buvo 17 metų. Kadangi Darius nelabai rodė jai dėmesį, Marija nutarė jį vilioti taip, kaip išmanė. Manydama, kad vyrams reikia tik sekso, ėmė Darių vilioti seksualiai. Darius su ja permiegojo. Vėliau jis savo draugams pasakė, kad Marija galėtų „duoti“ bet kam, ji yra labai lengvai prieinama. Nuo to laiko Marija įgijo etiketę, esą ji yra palaidūnė ir kekšė. Kai jai suėjo 16 metų, pas ją pradėjo važiuoti vaikinų iš kitų kaimų ir siūlyti pinigus ar daiktus, kad ji sutiktų permiegoti. Kadangi Marija augo neturtingoje šeimoje, mokslai nelabai sekėsi, ji vis dažniau „atlikdavo“ seksualines paslaugas už pinigus. Apie tai tėvams nieko nesakė. Galiausiai jai buvo pasiūlyta išvažiuoti į Rygą uždarbiauti, nes ten neva normaliau mokama.

Marijos pavyzdys rodo, kaip neteisingos nuostatos sugadino jai gyvenimą. Vaikinai jai „priklijavo“ netinkamą etiketę, kurios ji iki šiol nesugeba pakeisti. Jeigu paklaustumėte vaikinų, ar jie norėtų draugauti su prostitute, ar sutiktų ją vesti, tai beveik visi pasakytų ne. Vaikinai neretai skirsto merginas į dvi kategorijas: visiems prieinamos ir „normalios“. Jeigu apie tave kalbėtų tavo bendraklasiai ar draugai, kuriai kategorijai tave priskirtų? Todėl atkreipk dėmesį,

kokių tu gauni žinių apie seksualinį gyvenimą, kokie santykiai tarp vyro ir moters yra normalūs ir priimtini.

Nuostatos apie moteris ir merginas

Pateiksime vieną keistą atvirą vaikinų išpažintį. Jo laiško teksto netaisėme:

Esu kilęs iš mažo Lietuvos miestelio ir taip sakant buvau nepėsčias „Forselis“ savo paauglystės metais. Tai ir vadinamųjų prostitučių prisižiūrėjau, bet jos turbūt buvo ne tokios, apie kurias kalbama per televiziją.

Pvz., pirmas variantas būdavo baliai ir tokiems baliams skirtos merginos. Nuvažiuoji į artimiausią kaimą, susirandi ten vietinę pažįstamą, kuri jau visiems yra žinoma, nuvažiuoji, pasiimi ją pakeliui, ji ant galinės sėdynės, kaip čia gražiau pasakius... oraliniu būdu patenkina ten sėdinčiuosius, tada ją palieki kur nors toliau „nuo akių“ ir kad netoli būtų vėl ateit, ir taip vienas nueina, jis oraliniu būdu arba normaliai atlieka savo reikalus ir tada grįžęs įduoda alaus butelį kitam ir siunčia jį ten į mašiną. Ir taip visą naktį.

Tokios merginos taip elgdavosi vien todėl, kad bijodavo skustų vaikų, kurie savo rūbą vadina „treningu“. Šiaip galiu pasakyti, kad jos tapdavo tokiomis savo noru, nes jei nepažįsti merginos, jos niekada netempsis ir neprievartausi, bet, pvz. ji suklysta vieną kart ir pasimyli su pora vaikinų iš tos pačios chebros, o tada jau viskas paprasta.

Dar vienas pavyzdys

Dėl chebros, pvz, tu pažadi arba chebra pažada neišvaizdžiai merginai apsaugą ir laisvalaikį kartu. Ir nuo tada ji tampa chebros „skyle“. Su tokiom išvis būdavo orgijos, bet dėl moralės sumetimų nepasakosiu.

Trečias kaimo prostitucijos tipas – pinigai.

Tai jau truputį moraliau, pvz, turi merginą, kuriai perki gėrimus, drabužius, ją vežioji mašina, o už tai tu gauni iš jos seksualines paslaugas. Tai yra kaip mainai, kiek tu jai pinigų, tiek ji tau savo „skylę“.

Dar prisiminiau vieną tipą iš patirties, bet to greičiausiai negalima pavadinti prostitucija. Čia šiaip „laisvas seksas“, pvz, draugų ratas - dažniausiai pankai. Visa pažįstamų grupė dalijasi vieni su kitais savo merginomis ir vaikiniais. Visa tai vyksta dėl įdomumo.

Šio paprasto vaikinų pasakojimas yra šokiruojantis, bet galima padaryti daug išvadų, kurios ateityje tau padėtų išvengti tokių situacijų. Pasidalysime su tavimi savo pastebėjimais:

- Vaikinams būdavo net gėda rodyti tas merginas, kurias paversdavo išnaudojimo objektu.
- Čia buvo paminėta, kad buvo taikomasi dažniausiai į pažįstamas merginas, kurios sutikdavo tenkinti vaikinų savo noru (mūsų manymu, apgaule). Su nepažįstamomis taip nesielgdavo. Todėl atkreipk dėmesį, kad didžiausia grėsmė būti taip išnaudotai kyla iš tau pažįstamų žmonių.
- „...ji suklysta vieną kart ir pasimyli su pora vaikinų iš tos pačios chebros“ – vaikinai labai greitai yra linkę užklijuoti etiketes merginoms, nes mano, kad jos nesipriešins, jos neturi tiek jėgų kovoti dėl savo teisių.
- Dažnai vaikinai, jeigu merginą kviečia į kavinę, pavežioja su mašina, nuperka dovanų, gali vėliau prašyti už tai atsilyginti (pavyzdžiui, seksualinėmis paslaugomis). Todėl būk atsargi, ar mokėsi vaikinui pasakyti, jog tu nesi prekė ar daiktas, kad dėl pasivažinėjimo mašina dabar turi patenkinti vaikiną seksualiai.
- Jeigu vaikinai draugauja su merginomis ir laiko jas prastesnėmis nei jie patys, tuomet jie gali leisti daryti tokius mainus. Pagalvok, ar gali įvykti tokie mainai atvirkščiai: merginos savo malonumui pasikeičia vaikiniais vienai nakčiai. Paprastai tokie mainai gali įvykti tuomet, kai santykiai su mergina nėra labai glaudūs, merginos nuomonė nėra tokia įdomi ir svarbi, vaikinų sprendimai yra svarbesni.

Tokie reiškiniai gali vykti tik vyraujant nuomonei, kad moteris yra prastesnė ar silpnesnė nei vyras, vadovaujantis nuostatomis, kad pasaulį valdo vyrai, moterys esančios tik vyrų pagalbininkės ir vaikų augintojos. Seniai yra pastebėta, kad prostitucija klesti ten, kur moteris užima žemesnę padėtį nei vyrai. XX amžiaus pradžioje, kai moterys Europoje įgijo daugiau laisvių ir teisių, prostitucija smarkiai sumažėjo. Dabar, XXI amžiaus pradžioje, prekeiviai žmonėmis, žinodami, kad savarankiškų, savimi pasitikinčių, išsilavinusių moterų beveik nesuvilios, taikosi į tuos kraštus, kur moters padėtis yra prastesnė nei vyro.

Norime tavęs paklausti:

- Kaip yra žiūrima į moterį tavo mokykloje, tavo kaime, tavo miestelyje?
- Kaip yra tavo šeimoje: ar moteris yra vertinama, ar manoma, kad moteris turi daugiau pareigų?
- Ar moters padarytos klaidos yra labiau smerkiamos nei vyro?
- Ar tarp tavo draugių yra pažįstamų, kurios mano esančios prastesnės nei vyrai?
- Ar tu manai, kad moteris visada turi dažniau nusileisti nei vyras?

Jeigu beveik į visus klausimus atsakysi „taip“, tai žinok, kad tau yra pats laikas atkreipti dėmesį, kokią įtaką tavo gyvenimui daro vyrų aukštesnis įvertinimas. Turi pagalvoti, kaip nepasiduoti vyraujančiai nuomonei, neleisti kitiems tavęs žeminti vien dėl to, kad tu esi moteris. Bet kartu norime perspėti apie vieną slypintį pavojų. Prieš tai pateikiame pavyzdį:

Jolita (19 metų) turi metais už save jaunesnę seserį Vingailę (18 metų). Jolitai nepatinka, kokie yra santykiai tarp Vingailės ir jos draugo. Draugas dažnai žemina Vingailę, neretai kaltina, kad ji yra prasta, nieko nesugebanti. Draugas net manipuliuoja Vingaile: sako, kad Vingailė turi labiau pasistengti, jeigu nori išsaugoti draugystę. Jolita, matydama šiuos santykius tarp Vingailės ir jos draugo, pyksta ant savo sesers, kam ji leidžiasi žeminama. Jolita dažnai sako Vingailei, kad ji net nutrauktų draugystę, nes jis nevertas Vingailės, kad jis nepasikeis, ir visą gyvenimą taip žemins. Jolita yra teisi, kalbėdama apie Vingailės draugą. Bet ji pati niekaip nemoka užmegzti draugiškų santykių su vaikinais, nes greitai nutraukia bet kokias draugystes, kai tik vaikinai parodo iniciatyvą. Jolita mano, kad visi vyrai yra „gyvuliai“, jie tik siekia pažeminti moterį, kad Jolita tikrai nesileis žeminama, kaip atsitinka jos seseriai.

Atkreipk dėmesį, Jolita jokiu būdu neleis vyrams savęs žeminti, kaip tai atsitinka jos seseriai Vingailei. Bet čia įvyko atvirkščias fenomenas: Jolita, matydama, kaip vienas vyras žemina jos seserį, žinodama, kad Lietuvoje moterys vis dėlto užima žemesnę padėtį, pati ima elgtis su visais vyrais žeminanamai ir niekinamai vien dėl to, kad jie yra vyrai. Manydama, kad visi vyrai tik siekia pažeminti moterį, kad prieš vyrus reikia kariauti, Jolita galbūt savo gyvenime niekada neužmegs lygiaverčių santykių su priešingos lyties atstovais. Ji pradėjo elgtis su visais vyrais, kaip su Vingaile elgiasi jos dabartinis draugas. Ją yra apėmusi neapykanta visai vyrų giminei.

Todėl mes norime tave pakviesti neatsidurti Vingailės padėtyje, bet ir negalvoti apie vyrus taip kaip Jolita. Mes manome, kad:

- vyrai ir moterys yra skirtingi, bet jie yra lygūs ir nusipelno vienodos pagarbos ir tarpusavio supratimo;
- neturi būti jokios diskriminacijos dėl lyties. Jeigu tavęs nepriima į darbą vien dėl to, kad esi moteris, tu privalai kreiptis į Moterų ir vyrų lygių teisių kontrolieriaus instituciją.

Suteneriai mano, kad moterys yra daiktai ir prastesnės „rūšies“ atstovai, su kuriais galima elgtis kaip su nuosavybe. Jie ieškos daugiau tokių moterų, kurios sutinka su tokia nuostata. Todėl norime tau pasakyti, kad jeigu apie save manysi, jog esi prastesnė vien dėl to, kad esi moteris, greičiau išvengsi prekeivių moterimis ir vaikais pinklių, mokėsi užmegzti lygiaverčius santykius su priešingos lyties atstovais. Šios dalies pabaigai pateikiame vieną situaciją iš Lietuvos gyvenimo. Pagalvok, kaip elgtumeisi, jeigu būtum barmenės vietoje:

Bare, kuriame dažniausiai lankosi vyrai išgerti alaus, dirbo labai išvaizdi moteris. Nesusilaikiau nepaklausęs, ar vietiniai klientai nebando jos nusipirkti:

„Yra toks vienas, kuris nuolat ateina ir ieško merginų, jis niekaip nepasiduoda ir vis kartoja: „Aš užmokėsiu,“ - papasakojo barmenė. (Andrejus)

Ankstyva neigiama patirtis

Kiekvienas iš mūsų savo vaikystės ar paauglystės metais yra susidūręs su sunkumais ar sunkiais išgyvenimais, gyvybei ir sveikatai pavojingomis situacijomis. Tai galėjo būti labai daug nemalonių, gal net tragiškų įvykių. Pavardysime situacijas ir sunkius išgyvenimus, su kuriais susiduria mūsų Lietuvos jaunimas ir vaikai.

- artimo žmogaus mirtis;
- pašalinimas iš mokyklos;
- tėvų nesirūpinimas vaikais;
- nuolatinis klasės draugų tyčiojimas;
- tėvų skyrybos;
- kačiuko ar šuniuko mirtis;
- patirta seksualinė prievarta;
- patirtas fizinis smurtas;
- tėvų dažnas alkoholio vartojimas;
- dideli šeimos finansiniai nepritekliai;
- artimo žmogaus savižudybė;
- motinos, tėvo ar vaiko nuolatinė ir sunki liga;
- brolio, sesers ar kito šeimos nario psichinė ar fizinė negalia;
- ir dar daug situacijų, kurios gali drumsti tavo gyvenimą.

Neigiama ankstyvoji patirtis – tai tokie gyvenimo įvykiai ir elgesys su vaiku, kurie trukdo augti sveikai, savimi pasitikinčiai asmenybei, menkina savo vertės supratimą (žinojimas, kad gali užsibrėžtą tikslą pasiekti savo jėgomis, gerai atlikti kokią nors užduotį).

Vieni žmonės savo vaikystės ar paauglystės metais gali turėti nedaug neigiamų išgyvenimų, kitiems likimas nebūna gailėstingas. Negalime pasakyti, kodėl gyvenime vieniems vaikams labiau sekasi, kitiems mažiau.

Rimantės (16 metų) tėvai dažnai geria. Rimantė ypač pyksta ant savo tėvo, kad jis net kai kuriuos baldus išnešė iš namų, kad gautų butelį. Kai abu tėvai išgeria, jie dažnai pradeda tarp savęs muštis. Net Rimantė, bandydama išskirti tėvus, yra gavusi skaudų antausį. Kartą mama pasiėmė Rimantę ir pabėgo iš namų. Po savaitės grįžo. Tėvai tarp savęs nekalbėjo beveik mėnesį. Dabar Rimantė stengiasi vėliau grįžti namo, nes bijo, kad vėl ras tėvus prisigėrusius. Ji stengiasi likti mokykloje ar nueiti pas savo drauges. Rimantė niekam iš savo draugių nepasakojo, kas darosi jos namuose.

Panašių ir kitokių istorijų mes galime pateikti labai daug. Greičiausiai ir tu galėtum papasakoti ką nors panašaus apie save, apie savo draugus ar pažįstamus. Bloga žinia ta, kad nė vienas žmogus nėra apsaugotas nuo nelaimių, sunkių gyvenimo situacijų ar nelaimingų atsitikimų. Jeigu taip atsitiko, vis dėlto mes norime pasakyti: tavo vaikystėje patirtą traumą galima įveikti, galima gyventi toliau, siekti tų pačių tikslų, kuriuos gali pasiekti kitas žmogus. Yra sakoma, kad kiekviena bloga žinia turi gerąją pusę. Mes ją irgi norime pasakyti. Jeigu jaunuolis ar suaugęs žmogus įveikia sudėtingas situacijas, jis tampa kur kas stipresne asmenybe, labiau užgrūdinta gyvenimo, geriau supranta panašaus likimo žmones. Todėl žinok, kad jei gyvenimas tau pateikė sunkius išbandymus, kaltųjų ieškojimas nepadės. Tau yra svarbu ieškoti pagalbos.

Regina (17 metų) yra kilusi iš šeimos, kuri patiria didelius finansinius nepriteklus. Nuo pat vaikystės Regina nelabai atsimena, kada jai buvo perkama naujų drabužių. Visada tekdavo ieškoti rūbų „skuduryne“. Drabužiai - dar ne pagrindinė bėda. Dėl to, kad šeima nelabai galėjo valgyti visavertį maistą, Regina turi tam tikrų sveikatos problemų (dėl vitaminų trūkumo). Kai

Reginai suėjo 16 metų ir ji gavo pasą, apsilankė draugė su keistu pasiūlymu. Ar nenorėtų savaitgaliais važiuoti uždarbiauti į Vilnių? Tik po kurio laiko Regina išsiaiškino, kad buvo kalbama apie prostitutės darbą. Jai buvo žadami neblogi pinigai. Regina kategoriškai atsisakė teigdama, kad tegul gyvenimas jai teikia dar 5 sunkius išbandymus, bet ji „neparduos savęs ir savo garbės“.

Reikia pripažinti, kad merginos yra viliojamos prostitucijai tuomet, kai susiduria su sunkiais gyvenimo išbandymais. Regina buvo tvirta. Nors ir sunkiai gyveno, ir mokslai nelabai sekėsi, bet ji turėjo svajonę ir gyvenimo tikslą: įstoti į universitetą, baigti biologiją ir gal ateityje užsiimti retų augalų auginimu, veisimu, eksperimentais ir pardavimu. Ji neleido savo svajonei sugriūti.

Iš visų negandų, su kuriomis gali susidurti mūsų vaikai ir jaunimas, norime išskirti vieną specifinę problemą: vaikystėje patirtą seksualinę prievartą.

Ilona (32 metai) mums papasakojo apie vaikystėje patirtą seksualinę prievartą. Sakė, kad tik po daugiau nei 15 metų ji galinti apie tai papasakoti. Ilona sakė, kad labiausiai, ko gailisi, kad pati iš karto nepranešė policijai, ką jai padarė tėvas. Tėvas vakarais ateidavo pas ją į lovą, kai motina jau miegodavo. Motina apie tėvo prievartą nieko nežinojo, nes Iloną jis prigašdindavo, kad niekam nesakytų. Tėvas dabar jau miręs. Ilona iki šiol neaplankė jo kapo. Ilona papasakojo, kad ilgai visiškai niekam nepasakojo apie savo patirtį. Ji pradėjo nekęsti visų vyrų, galvodama, kad jie tik moka prievartauti. Ilona pradėjo ir apie save galvoti labai blogai. Ji galvojo, kad gal jai gyvenimas paskyrė tokį likimą, kad ją išnaudotų vyrai. Ji net galvojo apie galimybę užsiimti prostitucija. Ne dėl pinigų, bet dėl to, kad toks jos jau likimas. Paskui Ilona priėmė griežtą sau sprendimą: niekada daugiau apie save negalvoti taip. Jeigu jau tėvas pasinaudojo, tai dar nereiškia, kad kiti turi teisę ja pasinaudoti. Ji dabar yra įkūrusi organizaciją, kuri padeda vaikams, susidūrusiems su įvairiomis gyvenimo negandomis. Dabar Ilona labai džiaugiasi, kad nepalūžo ir nepasidavė. Ji nori visoms merginoms pasakyti, kad net po patirtos seksualinės prievartos galima atsistoti ir gyventi normalų gyvenimą. Ji turi ją mylintį vyrą, augina keturis vaikus.

Kai mergina patiria seksualinę prievartą, dažnai sugriūna jos supratimas, kas yra normalus seksualinis gyvenimas, kas – ne. Merginos neretai mano, kad yra netgi normalu turėti seksualinius santykius su suaugusiais žmonėmis. Suteneriai niekada nekreipia dėmesio, su kokiomis negandomis yra susidūrusi mergina ar jauna moteris. Jeigu prekiautojai merginų kūnu mato, kad mergina yra palaužta, jai reikia pagalbos, paramos, jie pasinaudos ir ja. Todėl norime tau pasakyti, kad susidūrusi su seksualine prievarta ieškotum pagalbos ir nepasiduotum nesąžiningoms vilionėms.

Nuo iliuzijos iki realybės

Jurgita, kai tik baigė mokyklą, bandė įstoti į Vilniaus universitetą. Mokyklos pažymiai buvo neblogi, bet ne per geriausi, kad galėtų lengvai laimėti konkursą į Ekonomikos fakultetą. Jai nepasisėkė patekti į valstybės finansuojamas vietas. Už mokamas studijas negalėjo surinkti pinigų. Tėvai dar kaip tyčia pasiskolino pinigų namo remontui. Reikėjo kelių tūkstančių litų. Jurgita galvojo apie du variantus: per du vasaros mėnesius išvažiuoti dirbti į užsienį („argi įmanoma per tiek laiko užsidirbti Lietuvoje?“ – galvojo Jurgita) arba stoti kitais metais ir per metus užsidirbti Lietuvoje. Kiti variantai buvo atsarginiai. Jurgita skaičiavo, kiek užsidirbtų per metus Lietuvoje: jeigu per mėnesį gautų minimumą (450 litų, į rankas apie 360 Lt), tai per metus užsidirbtų apie 4300 Lt. Už mokslus reikia mokėti apie 3000 Lt (aut. past. kainos gali nesutapti su dabar galiojančiomis). Lieka apie 1300 pragyvenimui. Toliau Jurgita neskaičiavo, nes manė, kad jai nepavyks išgyventi. O dar neaišku, ar kainos už mokslą nepakils...

Jurgita pradėjo aktyviai ieškoti darbo užsienyje. Būtų pravartu per porą mėnesių uždirbti reikiamą sumą mokslui ir kad dar liktų pragyvenimui. Jurgita atsiliepė į skelbimą: „reikalingos išvaizdžios merginos darbui Ispanijoje viešbučiuose (tvarkymas, valymas). Galimybė gerai užsidirbti. Nemokama kelionė.“

Jurgita iš pradžių dvi dienas dirbo vietiniame viešbutyje. Vėliau buvo parduota į viešnamį...

Ar galima sakyti, kad Jurgitai reikėjo būti tik truputį atsargesnei ieškant darbo užsienyje, ir viskas būtų gerai? Čia norime su tavimi plačiau padiskutuoti.

Šį skyrelį pavadiname „Nuo iliuzijos iki realybės“. Norime tau pasakyti, kad dažniausiai prekiautojams moterimis į rankas papuola tos merginos, kurios savo gyvenime neretai vadovaujasi neteisingu ar klaidingu supratimu, sau ir aplinkai kelia tokius reikalavimus, kurie negali būti įgyvendinami, neįvertina savo ateities galimybių ir poreikių. Kodėl taip sakome? Panagrinėkime plačiau Jurgitos gyvenimo istoriją.

Iliuzija – tai žmogaus įsivaizdavimas apie tam tikrus dalykus, reiškinius, kuris neatitinka tikrovės

Jurgita mano, kad ji, įvertinusi visas galimybes, pasirinko geriausią sprendimo būdą. Tiesiog

Ar atsilieptumėte į tokį skelbimą: „Reikalingos merginos, kurios dirbs prostitutėmis kiekvieną naktį. Klientų skaičius per naktį: nuo 10 iki 20. Reikės tenkinti visus klientų norus. Geriausia atveju galima bus užsidirbti tik nedidelę klientų mokamų pinigų dalį. Nesuteikiamos jokios medicinos paslaugos. Nebus galima sakyti savo nuomonės. Jeigu mergina pastos, susirgs, užsikrės lytiškai plintančia liga, bus išmesta iš darbo. Jeigu mergina neklausys, darbdavys pasilieka teisę sumušti arba nužudyti... Beje, mergina nemokamai gali būti nuvežta į vietą, bet už tai teks atidirbti...“

buvo nepakankamai atsargi, rinkdamasi įdarbinimo firmą. Pirmiausia norime su Jurgita nesutikti, kad ji pasvėrė visas galimybes. Savo galimybes įvertinti yra nelengva. Jurgita iš tiesų vertino tik dvi galimybes. Pirmoji galimybė: susirasti darbą Lietuvoje. Jurgita manė, Lietuvoje galima dirbti tik tokį darbą, už kurį būtų geras atlyginimas. Bet pasakykite, kiek jaunų žmonių, baigusių vidurinę mokyklą, gauna darbą, už kurį atlyginimas didesnis nei vidutinis Lietuvos gyventojų atlyginimas (apie 1 100 Lt). Paprastai gerai mokamą darbą galima gauti tik po didelių pastangų. Net turtingose valstybėse jauni žmonės laipsniškai siekia gerai mokamo darbo. Beje, darbdaviai, kurie siūlo gerai mokamą darbą, nori darbuotojo, kuris turėtų ne tik aukštąjį išsilavinimą, bet ir darbo patirtį. O gal tas nedaug mokamas darbas, kurio nepasirinko Jurgita, galėjo

būti kaip tik toji reikalinga patirtis gauti gerai mokamą vietą. Todėl noras Lietuvoje iš karto gauti gerai mokamą darbą yra iliuzija, kuria vadovaujantis galima susidurti su pavojais, kaip antai prekybos žmonėmis pinklės. Suteneriai žino, kad jeigu jie iš karto pasakys, koks laukia darbas, iš viso nesulauks merginų, savo noru atvykusių dirbti darbo komercinio sekso srityje. Todėl jie daugiausia meluoja, apgaudinėja ir siekia privilioti tas merginas, kurios gyvena iliuzijomis...

Dabar panagrinėkime Jurgitos planus apie darbą užsienyje: ji planavo per trumpą laiką (2 mėnesius) užsidirbti pinigų ne tik mokslui apmokėti, bet ir kad galėtų pragyventi visus ateinančiuosius metus. Tarkime, Jurgitai pasisekė ir ji gavo darbą užsienyje, nesusijusį su sekso pramone. Tarkime, ji gavo darbą Norvegijoje skinti avietes. Po dviejų mėnesių užsidirbo 7 000 Lt. Ji turės sumokėti apie 1000 Lt. mokesčiams (aut. past.- Norvegijoje keičiasi mokesčiai legaliai dirbantiems užsieniečiams, dėl to mokesčių suma gali skirtis). Kelionei irgi gali tekti išleisti apie 1000 Lt. Norvegija brangi šalis, dėl to gali tekti nemažai išleisti maistui, kitokioms reikmėms. Tarkime, Jurgita atsiveš 4000 Lt į Lietuvą. Didelė suma? Taip. Bet vėliau ieškodama darbo ar galės Jurgita darbdaviui pasakyti, kad jos darbo patirtis - aviečių skynimas? Ūkininkai Norvegijoje labai atsargiai priima užsieniečius. Dažniausiai būsimą darbininką turi kas nors rekomenduoti.

Nenorime sakyti, kad darbas užsienyje yra blogas pasirinkimas. Bet surasti pageidaujamą darbo vietą yra gana sunku. Todėl jeigu gauni darbo pasiūlymą ir viskas greitai sutvarkoma, siūlomas iš karto didelis atlyginimas, sakoma darbas toks, kokio pageidavai, būk atsargi. Neturėk iliuzijos, kad užsienio valstybėse yra labai daug laisvų darbo vietų, darbas visada yra gerai mokamas ir pan. Mums teko išgirsti tokią nuomonę: „pažiūrėkite, kokiomis sąlygomis užsienyje dirba lietuviai. Jie praleidžia po 12 - 16 valandų darbo vietoje, neturi priėjimo prie sveikatos priežiūros, darbas dažnai toks, kurio jie patys Lietuvoje turbūt greičiausiai nesirinktų, daug uždirbtų pinigų išleidžia toje pačioje šalyje. Ir niekas jų ten net žmonėmis nelaiko. Man atrodo, kad jeigu tiek pat pastangų įdėtų Lietuvoje darbo paieškai, pačiam darbui, tai greičiausiai uždirbtų ne ką mažesnę sumą...”

Jurgita svarstė tik apie dvi galimybes. Bet kokioje situacijoje galima surasti daugiau išeičių. Jurgita negalvojo apie:

- galimybę pasiimti paskolą iš banko studijoms. Ji renkasi ekonomikos sritį ir vėliau, baigusi studijas, galėtų gražinti pasiimtą paskolą;
- galimybę studijuoti tą pačią specialybę užsienyje;
- galimybę studijuoti kitoje Lietuvos aukštojoje mokykloje.

Čia paminėjome tik keletą galimybių. Be abejo, jų yra daugiau. Bet svarbu ne tik žinoti visas įvairias galimas išeitis, bet kartu ir tiksliai įvertinti kiekvieną galimybę, jos pranašumus ar galimus pavojus.

Merginų aplinkos įtaka (šeima, draugai)

Šeima

Gyvenime yra dalykų, kurių mes negalime pasirinkti. Ir vienas iš jų – tėvai. Gerai, jeigu tėvai yra tokie, kurie tavimi rūpinasi, su tavimi bendrauja, padeda spręsti aktualias problemas, yra tau geras pavyzdys. O jeigu yra ne taip?

Apie jaunų merginų santykius su tėvais prašnekome neatsitiktinai. Kai mergina blogai sutaria su savo tėvais, paprastai ieško supratimo ir užtarimo draugų rate. Bet draugai irgi būna ne vien tie žmonės, kurie linki gero. Pastebėjome, kad tos merginos, kurios išvažiavo (arba buvo išvežtos apgaule) dirbti komercinio sekso versle, neretai blogai sutardavo su savo tėvais. Gali būti, kad dėl nuolatinių konfliktų jaunos merginos atitolo nuo šeimos, tapo labiau pažeidžiamos. Bet kartais įvykdavo ir kitaip : merginos, kuri buvo parduota, tėvai kaltindavo dukrą dėl to, kas atsitiko, nors ji visiškai dėl to nebuvo kalta. Tokiais atvejais mergina nukentėdavo dvigubai: ji buvo parduota ir paskui atstumta šeimos.

Turi žinoti, kad jeigu tau atsitinka bėda, reikia prašyti tėvų pagalbos. Gal kartais tėvai tiesiog nemoka prie tavęs priėti. Gal jie nežino, kas tau atsitiko. O gal jie nežino, kaip tau galėtų padėti. Kai vaikams atsitinka bėda (išprievartauja, mergina tampa prekybos moterimis auka), tėvai neretai išgyvena taip pat sunkiai, kaip ir nukentėjusi mergina. Ir kartais jie, užuot tarę gerą žodį, gali parinkti netinkamus žodžius norėdami paremti dukrą, ar tiesiog išspręsti problemą. Aišku, yra tokių tėvų, kurie „išspręs“ tai pačiu blogiausiu būdu: apkaltins dukrą, kad pati kalta, arba pasakys, kad „mums nereikia tokios dukros“. Jeigu vis dėlto taip atsitinka, nesistenk kovoti su tėvais, ieškok kitų žmonių, kuriuos pažįsti paramos. Tai gali būti tavo seneliai, kiti giminės. Galiausiai yra įvairios tarnybos, kurios bandys tau padėti, kai buvai parduota kaip prekė. Gali būti, kad apie savo bėdas papasakosi draugams. Apie draugų pagalbą norėtume aptarti papildomai.

Draugai ir aplinka

Loreta turėjo tik motiną. Kai jai buvo 2 metai, tėvai išsiskyrė, todėl savo tėvo neatsimena. Vėliau nė karto jo nėra sutikusi. Motina vertėsi labai sunkiai. Ji dirbo medicinos slauge. Motina Loretai dažnai sakydavo, kad tėvas sugriovė jai gyvenimą. Mama duodavo nuolatos tuos pačius pabodusius patarimus: niekada nepasitikėk vyrais, jie siekia tik pasinaudoti. Kai Loretai buvo 14 metų, ji pasakė motinai, turinti draugą. Motina net nepasidomėjo, kas jis toks, kaip sekasi draugauti. Kartą ji net labai skaudžiai pasakė: „ Tai ką, mokslai jau ne galvoje, tik žiūri, su kuom čia permiegoti“. Paskui dar pridūrė, kad jeigu Loreta pasigimdys vaiką, tai pati ir turės auginti. Loretai iki šiol motinos žodžiai yra tartum negyjanti žaizda. Vėliau, kai motina vis nesiliovė vadinti ją kekše, kaltino, kad nepadeda motinai, Loreta net pagalvojo: „Na gerai, jeigu taip galvoji, tai tokia ir būsiu, tik prostitutcijos būdu uždirbtų pinigų tau neduosiu“. Kai Loretai buvo 17 metų, „pasitaikė proga“ realiai atkeršyti motinai. Ji susidraugavo su nauja bendraamžė Jolanta. Jolanta kartais važiuodavo į Vilnių uždarbiauti. Jolanta pasigyrovė Loretai, kad pasitaikė geras klientas, gerai sumokėjo, jis net žadėjo ją vesti. Jolanta pasiūlė važiuoti kartu.

Loreta išgalvojo istoriją motinai, dėl ko ji išvažiuoja į Vilnių. Jos abi nuvažiuavo į sostinę. Jolanta parodė, kur reikia stovėti, kaip reikėtų elgtis. Sužinojusi, kad Loreta dar nėra turėjusi lytinių santykių, Jolanta pradėjo iš jos šaipytis ir sakyti, kad ji nemokės užsidirbti pinigų. Netrukus prisistatė taksistas, kuris sakė paaiškinsias, kaip reikia dirbti. Jolanta visa drebėjo, ji jautėsi tartum skęstanti. Kaip tik tuo metu netoliese praėjo dvi 20 - 22 metų panelės, kurios garsiai juokėsi, viena kažką pasakojo apie tai, kad ji pati pasakys. Ką ir kam pasakys, Loreta neišgirdo. O čia taksistas jau nuėjo pasiimti mašinos ir kažkur nuvežti mokymams.

Loretai atrodė, kad griūna jos pasaulis, bet jai vis skambėjo dviejų praeivių panelių žodžiai: „Aš pati pasakysiu“. Ir jos juokėsi, joms buvo gera. Loreta pabėgo, kol dar neatvažiuavo taksistas. Jolanta bandė dar pasivyti ir sakyti, kad ji draugijų išdavikė.

Dabar Loretai yra 23 metai, apie šį nuotykį ji yra papasakojusi tik dviem žmonėms: savo vyrui ir mums. Ji dabar studijuoja Vilniuje. Ji taip džiaugiasi, kad tada turėjo jėgų pabėgti. Bet pro Vilniaus stotį visada praeina su didžiausiu nerimu.

Loreta turėjo jėgų paskutinę akimirką pabėgti iš pavojingos situacijos. Turbūt pastebėjai, kad gyvenimo sąlygos taip susiklostė, kad Loreta galėjo pasukti prostitucijos keliu. Panagrinėkime detaliau, kokios tai gyvenimo sąlygos:

- Loreta gyveno tik su mama. Tai jau yra sudėtingiau, nes Loreta nematė tėvo, neturėjo artimo vyro, kuris galėjo ja rūpintis.
- Loretos mama nuolat kaltino visus vyrus. Taip Loreta galėjo išmokti tik nepasitikėjimo, kaltinimo priešingos lyties atžvilgiu.
- Loretos nepilna šeima patyrė didelius finansinius nepriteklius. Dėl to motina gali versti vaikus užsiimti tokia veikla, kuri yra žalinga ir nepalanki.
- Loreta buvo visiškai nesuprasta ir nepalaikyta, kai susirado draugą.
- Loreta neretai buvo pravardžiuojama kekše ar panašiais vardais. Tokiu būdu merginai galima sugriauti pasitikėjimą savimi, sukurti visiškai neteisingą supratimą, kas ji yra, ko turėtų siekti.
- Loreta nuolat buvo kaltinama dėl visų šeimos problemų. Kai vaikai yra kaltinami dėl to, dėl ko jie nėra atsakingi, jie pradeda manyti, kad jie yra blogi, kad jie turi ieškoti, kaip uždirbti pinigų. O kai merginos nuomonė apie save yra bloga, tai kartais ji gali pasukti prostitucijos keliu manydama, kad tik tokio kelio esanti verta.
- Loreta susirado draugę, kuri užsiiminėja prostitucija. Tai labai pavojinga situacija, nes tokios draugės nesistengia atskleisti blogų savo kūno pardavimo padarinių, siekia tai parodyti iš gerosios pusės (uždirbami geri pinigai, daug pažinčių, kelionės ir pan.) Jolanta Loretai taip pat pateikė tik gražiąją pusę, kuri yra labai menka. Bet visiškai nutylėjo apie blogąją (klientai žemina, pinigai yra atimami, sugadinama sveikata, mergina turi visuomenėje „etiketę“, kurios negali nusikratyti, ir t. t.).
- Tariama Loretos draugė iš tikro yra visiškai ne draugė, o tiesiog žmogus, kuris norėjo pasinaudoti. Jolantai buvo liepta surasti naują merginą, už tai būtų gavusi dalį pinigų. Dėl to Jolanta viską pagražindama siekė privilioti Loretą. Tai būtų buvęs pats paprasčiausias žmogaus pardavimas jį išduodant.

Paminėjome svarbesnius Loretos gyvenimo ypatumus, kurie gali padidinti merginos nuklydimo klystkeliais riziką. Bet Loreta tuo keliu nepasuko. Ji sugebėjo pabėgti ne vien iš pavojingos situacijos, bet ir sukurti tokį gyvenimą, kokį nori gyventi. Ji tikėjo, kad net iš sunkios situacijos galima išsikaupti.

Atkreipk dėmesį, kad Loretos gyvenimo vos nesugriovė „draugė“. Žodį „draugė“ šiuo atveju rašome kabutėse, nes ji netikra draugė, o tik tariama, nes nori pasinaudoti Loreta.

O kokie tavo draugai ir draugės? Ar jais pasitiki, ar manai, kad ištikus bėdai tau jie padės? Todėl norime šiame skyrelyje pasakyti, kad kartais draugai yra tik iliuzija. Kai atsitiks bėda, jie gali būti tie, kurie pirmieji tavimi pasinaudos. Bet čia norime pasakyti vieną gerą žinią: tėvų pasirinkti mes negalime, o draugus – galime. Ir tai priklauso tik nuo tavęs. Bet taip pat norime perspėti: geri draugai nėra atsitiktinai surandami. Daug kas priklauso ir nuo tavęs, kiek įdedi pastangų geriems draugiškiems santykiams palaikyti. Jeigu būsi bloga draugė, tikrieji draugai gali tave palikti. Bet taip pat ir tu, kai susidūri su tariamais draugais, juos palik.

Gali būti, kad tu gyveni tokioje aplinkoje, kur nėra žmonių, su kuriais norėtum draugauti. Draugai šiaip sau neatsiranda, juos turi mokėti surasti. Tam reikia pastangų. Tu gali:

- ieškoti draugų laiškais;
- ieškoti draugų per internetą;
- dalyvauti įvairioje jaunimui skirtoje veikloje (būreliai, sporto klubai ir t. t.)
- pati sukurti tam tikrą veiklą, kur kviestum lankyti jaunimą (organizuoti parodą, kurti muziką, siūti rūbus, užsiimti netradiciniu sportu). Tuomet galėtum plačiau susipažinti su tokiais žmonėmis, kurie domisi panašia veikla.

- ir dar daug būdų...

Bet jeigu tavo draugės viskuo skundžiasi, niekada tau nepadedą, siekia įtraukti tave į nepageidaujamą veiklą, nori tavimi pasinaudoti, jos nevertos būti tavo draugėmis. Tik tu gali pasiekti, kad tavo draugai nebūtų iliuzija, o būtų tokie žmonės, kurie atsitikus bėdai galėtų padėti.

Dažniausiai pasitaikantys mitai

Norime su tavimi kartu aptarti kai kuriuos mitus. Mitas – tai toks gyvenimo kai kurių aspektų supratimas, kuris neatitinka realybės arba gali kelti pavojų tau, tavo ateičiai, tikslams. Mes nekalbame apie mitus, kurie pasakoja apie praeitį, garsius įvykius, mes čia kalbame apie mitus, kurie kartais kaip iliuzija sėdi mūsų galvoje ir gali neleisti teisingai suprasti savo galimybių, net griauti mūsų gyvenimą. Duodame tokį mito pavyzdį: „Visi žmonės gali su manimi elgtis tik gerai“. Jeigu vadovaujiesi tokiu supratimu, gali neatpažinti pavojingų situacijų, kai kiti žmonės norės tavimi pasinaudoti. Čia norime aptarti tuos mitus, dėl kurių prekiautojai žmonėmis gali lengviau apgauti merginas ir įtraukti į sekso pramonę.

Geriausia greitai ir lengvai užsidirbti daug pinigų.

Daug kas iš mūsų svajoja turėti daug pinigų ir greitai išspręsti savo ekonomines problemas. Jaunimui labai sunku surasti gerai mokamą darbą. Todėl kartais savo kūno pardavimas atrodo neblogas būdas gerai užsidirbti. Taip, kartais pasiseka gerai užsidirbti. Bet pagalvok, ar kada nors sutikai moterį, kuri sakytų, kad gyvenimas jos iš karto susitvarkė, kai tik pradėjo užsiiminėti prostitucija. Kūno pardavimas kartais (sakome „kartais“, nes tai tik reti atvejai) teikia finansinių pajamų, bet visada pareikalauja didelės duoklės: ligos, neigiamas visuomenės požiūris, narkomanija, traumos ir t. t. Ir ta duoklė vėliau sugriauna gyvenimą.

1. Man tai tikrai taip neatsitiks.

Dažnai esame linkę manyti, kad mums tikrai neatsitiks taip, kas atsitinka merginoms, kurios apgaule išvežamos į užsienį ir ten parduodamos, pagrobiamos ir verčiamos tenkinti svetimų žmonių seksualinius poreikius. Net ir tos, kurios sutinka vykdyti dirbti tokio pobūdžio darbą, nemano, kad bus išnaudojamos pačiu žiauriausiu būdu. Todėl jeigu manai, kad tau taip negali atsitikti, žinok, kad kaip tik į tokias prekeivias žmonėmis taikosi. Mergina, kuri mano, kad toks pavojus yra realus, elgiasi atsargiau, vengia pavojingų situacijų. Papuola beveik tik tos merginos, kurios mano, jog „man taip niekada neatsitiks...“

2. Pažįstami ir artimi žmonės yra patikimesni ir tikrai neparduos ar neapgaus su tikslu pasinaudoti.

Nusikaltėliai labai atsargiai renkasi būsimą auką, norėdami įtraukti merginas ir išvežti jas į užsienį. Tai yra dėl to, kad merginą būtų galima saugiai persivežti per sieną, įsivilioti į butą ar pan. Jeigu mergina priešinosi, tai nedaug ką bepadarys prekiautojai žmonėmis. Todėl jie pirma susipažįsta, gauna pasitikėjimą, net užmezga artimus santykius, o tik po to pasiūlo „užsidirbti užsienyje daug pinigų“. Jie paprastai renkasi patiklesnes ir nemokančias įvertinti kitų žmonių kėslių merginas, manančias, kad artimi žmonės neišduos.

3. Į sutenerių pinkles pakliūna tik kvailos, lengvatikės merginos.

Nors ir esame nepatiklūs ir atsargūs – visi norime gerai gyventi ir turėti daug pinigų. Kartais tai priverčia mus rizikuoti ir pasielgti neatsargiai. Jeigu mergina yra patikli, neturi savo nuomonės, mano, kad kiti žmonės jai negali meluoti, ji gali tapti lengvesne prekiautojų žmonėmis auka. Bet ar žinote, kad užsienio viešnamių savininkai didesnius pinigus moka ne tik už gražų kūną turinčias merginas, bet ypač daug mokama už išsilavinusių, mokančių užsienio kalbas, mokančių laisvai bendrauti merginų pardavimą. Todėl neretai kriminalinio pasaulio atstovai deda pastangas suvilioti atsargias, išsilavinusias merginas. Jie taiko sudėtingesnius viliojimo būdus: atidaro didmiestyje gražiai įrengtą įdarbinimo agentūrą, pateikia spausdintą informaciją apie darbą užsienyje, suteikia galimybę atsisakyti, nežada nerealių pinigų kalnų (nes merginos gali įtarti apgaule). Kai susivilioja atsargesnė mergina, prekeiviai siekia ją pažeminti ir pažeisti. Tuomet ji yra silpnesnė ir gal net greičiau gali susitaikyti su tokiu priverstiniu likimu. Tai gali būti seksualinė prievarta, gąsdinimai

nužudyti ne ją pačią, o jos artimuosius, aiškinimai, kad jeigu ji pabėgs, nukentės dar keletas nebėgusių prekybos žmonėmis aukų ir t. t. Jai pateikia tokius sunkius likimo išbandymus, kad darbas prostitute nebeatrodo toks baisus. Juo toliau, juo labiau mergina būna pažeidžiama ir mažiau priešinasi. Todėl norime tau pasakyti, kad prekeiviai žmonėmis gali taikytis į bet kurį žmogų. Vadinasi, ir tu gali būti taikiny.

4. *Jei man darbas nepatiks – išeisiu.*

Net jeigu mergina nutaria tik pabandyti teikti seksualines paslaugas, ji save pasmerkia labai sunkiam keliui. Tai nėra tas pats, kaip pabandyti dirbti valytoja, vertėja, pardavėja, kuomet iš darbo vietos galima nesudėtingai pasitraukti. Net iš įprastų darbo vietų negalima pasišalinti tą pačią akimirką, kai sugalvoji. Paprastai pasirašote sutartį, už ką esate atsakinga. Pagal įstatymą iš darbo galima išeiti tik po 14 dienų, kai pranešate pageidavimą pasitraukti. Taip pat greičiausiai turėsite pabaigti tuos darbus, kuriuos išsipareigojote (nebent mergina yra pašalinta už nekokybišką darbą). Tos pačios taisyklės galioja ir sekso pramonėje dirbančioms merginoms. Tik jos kur kas žiauresnės. Jūs nepasirašysite jokių dokumentų, bet jums galiojančios taisyklės bus pasakytos.

Paprastai yra nustatoma tam tikra suma, už kurią turi atidirbti mergina. Suteneriai tai daro dėl to, kad nelaikytų merginos visiškoje neviltyje, bet suteiktų galimybę palikti šį verslą. Šis būdas yra naudingas patiems suteneriams. Jeigu merginoms būtų sakoma, kad dabar jos amžinai dirbtų prostitute, labai padaugėtų pabėgimų. Vien gąsdinimais nesulaikysi. Todėl gąsdinimai taikomi taip, kad mergina „turėtų“ tikslą pabėgti „legaliai“, tai yra pagal sutenerių nustatytas taisykles. Paprastai yra nustatomos tokios taisyklės, po kurių įgyvendinimo mergina būna jau palūžusi, susitaikiusi su savo likimu.

Merginos nenorės paleisti dar ir dėl to, kad ji paprastai per daug žino. Ji žino sutenerius, prekeivius žmonėmis, kitas nukentėjusias merginas, klientus ir t. t. Dėl to jiems yra svarbu užsitikrinti, kad mergina neišduos. Pabėgusi mergina yra ilgai persekiojama, gąsdinami artimieji, grasinama susidoroti. Kartais merginos yra net nužudomos.

Galiausiai suteneriai siekia palaužti merginas taip, kad jos manytų, jog tik prostitutės darbas joms yra tinkamas. Merginos yra laikomos su kitomis prostitutėmis, suteneriai siekia tapti artimais merginų draugais, kurie „vieninteliai jas supranta ir joms padeda“. Kai mergina susidraugauja su kitomis prostitutėmis, suteneriui pasidaro saugiau, nes ji nemato kitokio pavyzdžio, nemato, kaip kitaip galima gyventi ir galvoti.

Visuomenėje žmonės yra labai nepakantūs vieni kitiems. Jeigu žmogus vartojo narkotikus, jam bus labai sunku nusiplėšti narkomano vardą. Jis vis tiek jau vadinamas ne žmogumi, o narkomanu. Jeigu žmogus buvo įkalintas, jį persekios „kalinio“ etiketė. Lygiai taip pat ir su prostitutės darbu. Net jeigu mergina ar moteris pasitraukia, visuomenė, priklijavusi etiketę „prostitutė“, ilgai dar manys, kad ji tokia ir yra.

Todėl jeigu mergina mano, kad „galima tik pabandyti ir nepatikus pasitraukti“, yra labai geras prekeivių žmonėmis ir sutenerių taikiny. Būk atsargi su noru tik išbandyti.

Ir dar daug mitų gali gyventi mummyse, dėl kurių galima susidurti su pavojingomis gyvenimo situacijomis. Todėl būk atsargi, jeigu tau gyvenimo taisyklės ar esamą realybę nupasakoja tik vienas žmogus: tavo draugas, pažįstamas. Geriausia prieš priimant sprendimus atidžiau įvertinti, ar tavo pasirinktas kelias yra priimtinas, ar nėra pavojingas, ar gerai žinai, kaip tas kelias atrodo. Tai yra lyg kelionės organizavimas (pavyzdžiui, išvažiuoti dirbti į užsienį). Prieš ją organizuojant reikia turėti žemėlapią. Tik tinkamai žengtas žingsnis bus sėkmingas. Ir geriausia, kai jį žengi tu pati.
